

ΕΤΟΣ Α'. ΤΕΥΧ. Η'. ΕΝ ΜΙΤΥΛΗΝΗ. 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1879.

Ἄλλ' ἔστι χαλεπὸν λέγειν περὶ οὐτουοῦν
μαθήματος, ὡς οὐ γρη μανθάνειν· πάντα
γὰρ ἐπίσασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. Πλά-
των Διάχ. 182. Ε.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ
ΚΑΤΑ
ΤΗΝ ΓΝΩΜΗΝ ΤΩΝ ΓΕΩΛΟΓΩΝ.

Ἄπ' αἰῶνος ἐξετείνεται ὁ ἀσερβείσ οὐρανὸς ὑπὲρ τὴν γῆν.
Ἄπ' αἰῶνος ἦτο δημιουργημένη ἡ γῆ, ἡ σελήνη, ὁ ἥλιος.
Πάντα ταῦτα τὰ ἀπειράριθμα οὐράνια σώματα δὲν εἶχον
ἀρχήν; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰ προβλήματα ταῦτα θέλει ἀπα-
σχολήσει ἡμᾶς εἰς τὸ καρὸν σύντομον ἀρθρίδιον.

Πάντες γινώσκομεν, ὅτι, ὅταν βράζωμεν ὕδωρ, ἀναβαί-
νει ἐκ τούτου ἀτμός, καὶ ὕσον περισσότερον ἀφίνομεν γὰ

βράζη τὸ ὕδωρ, τοσοῦτον τοῦτο ὀλιγώτερον γίνεται. Τέλος τὸ ὕδωρ μεταβάλλεται ἐντελῶς εἰς ἀτμὸν καὶ τὸ ἀγγεῖον μένει κενόν. Βεβαίως ἡ θερμότης, ἡ ἐράσις μετέβαλε τὸ ὕδωρ εἰς ἀτμὸν καὶ ἐξηφάνισεν αὐτό. Περὶ τούτου οὐδεὶς ἀμφιβάλλει. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνάμεθα δι' ἰσχυροτέρας ἢ ἀσθενεστερας θράσεως νὰ ἐξατρίσωμεν, νὰ διαλύσωμεν καὶ νὰ ἐξαφανίσωμεν πάντα τὰ λοιπὰ σώματα. Οὐδὲν σῶμα ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι τόσον στερεόν, ὥστε νὰ ἀνθιστάται εἰς τὸ πῦρ. Ἰπάρχουσι βεβαίως καὶ σώματά τινα, τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα νὰ διαλύσωμεν εἰς ἀτμὸν διὰ τοῦ ἡμετέρου τεχνητοῦ πυρός· ἀλλὰ τὸ τεχνητὸν πῦρ δὲν δύναται καὶ νὰ παραγάγῃ τὴν μεγίστην θερμότητα. Ἡ θερμότης τῶν ἡφαιστείων ὀρέων π. χ. τήκει καὶ ἐξατμίζει καὶ λίθους, τοὺς ὁποίους διὰ τῶν ἡμετέρων μικρῶν καμίνων δὲν δυνάμεθα νὰ τήξωμεν.

Ἐντὸς τοῦ πυρός καὶ τὸ ὕδωρ δύναται νὰ διαλύῃ τὰ σώματα. Ἄλες ριπτόμενοι ἐντὸς ὕδατος διαλύονται καὶ ἀφανίζονται. Ὅμοίως σάκχαρον, τίτανος καὶ ἄλλα σώματα. Χαλκός, μόλυβδος, σίδηρος, χρυσός δὲν διαλύονται ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἀλλὰ μένουσιν ἀμετάβλητα ἐν αὐτῷ. Ἐὰν ὁμοίως ρίψωμεν ταῦτα ἐντὸς ἄλλων ρευστῶν, π. χ. χαλκὸν ἐντὸς βασιλικῷ ὕδατος ἢ νιτρικοῦ ὀξέος ἐπίσης ἐξαφανίζεται. Ταῦτα τὰ ρευστὰ, τὰ ὁποῖα καταστρέφουσι καὶ τὰ μέταλλα καὶ πάντα τὰ σκληρότατα σώματα, καλοῦνται ὀξέα.

Δύο λοιπὸν ὁδοὺς παρέχει εἰς ἡμᾶς ἡ φύσις νὰ μεταβάλλωμεν τὰ στερεὰ εἰς ὑγρά, νὰ καταστρέφωμεν καὶ νὰ διαλύωμεν αὐτά. Τίς ἐκ τῶν δύο ὁμοίως εἶναι ὁ σπουδαιότερος, εὐκόλως δύναται νὰ διακριθῇ. Τὸ ὕδωρ αὐτὸ διαφθείρεται (κατατρύγεται) πάλιν ὑπὸ τοῦ πυρός· ὅθεν εἰς τὸ πῦρ ὀφείλομεν νὰ παραχωρήσωμεν τὰ πρωτεῖα. Διὰ τοῦ πυρός λοιπὸν δύναται νὰ καταστραφῶσι πάντα τὰ ὀρατὰ, πάντα τὰ ὀλικὰ σώματα. Ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνάψωμεν μεγίστην

πυρὰν ἐντὸς τῆς γῆς, καὶ εἶχομεν ἀρκοῦντα ξύλα ἢ ἀνθρακας, θὰ ἦτο δυνατόν εἰς ἡμᾶς νὰ καταφλέξωμεν σύμπασαν τὴν γῆν καὶ νὰ μεταβάλωμεν αὐτὴν εἰς ἀτμόν.

Ἐξ ὑπολογισμῶν εἶναι ἤδη γνωστὸν, ὅτι ἡ σελήνη, ὁ ἥλιος καὶ πάντα τὰ λοιπὰ οὐράνια σώματα συνίστανται ἐξ ὕλης τινός, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀπλοὶ φωτεινοὶ δίσκοι ἢ στίλβοντα σημεῖα. Ἐὰν οἱ ὄγκοι οὗτοι συνίστανται ἐκ σιδήρου, χρυσοῦ τιτάνου ἢ ἐξ ὁποίων ἄλλων ὑλῶν, δὲν ἠδυνήθημεν ἔτι νὰ γνωρίσωμεν ἀκριβῶς. Ἐπίσης ἀγνοοῦμεν, ἐὰν τὰ οὐράνια σώματα συνίστανται ἐκ τῶν αὐτῶν ὑλῶν, ἐξ ὧν καὶ ἡ γῆ ἢ ἐξ ἄλλων. Βεβαίως ὅμως καὶ αἱ ὑλαι εκεῖναι ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ διαλύωνται διὰ τοῦ πυρός καὶ νὰ μεταβάλλωνται εἰς ἀτμόν. Οὐδὲν δὲ κωλύει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν τόσον μεγάλην θερμότητα, ὥστε πάντα τὰ οὐράνια σώματα ἀνεξαιρέτως νὰ διαλύωνται εἰς ἀτμόν. Ποῦ ὅμως, ἴσως ἠθελεν ἐρωτήσῃ τις, ὁ ἀρκῶν χώρος διὰ τὰς εἰς ἀτμόν διαλελυμένας ὕλας τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἄλλων οὐρανίων σωμάτων, ἀφοῦ καὶ μικρὰ χύτρα πλήρης ὕδατος παράγει μέγα πλῆθος ἀτμοῦ. Ἡ ἀπάντησις εἶναι πρόχειρος—Εἰς τὸ ἀχανές μέγα οὐράνιον διάστημα. Κατὰ τὴν τοιαύτην διάλυσιν τοῦ σύμπαντος εἰς ἀτμόν ἅπασαι αἱ ὑλαι θὰ ἔκειντο φύρδην μίγδην, ἢ μᾶλλον δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν πλέον ἀπ' ἀλλήλων τὰς διαφόρους ὕλας π. χ. τὸ θεῖον, τὸν μόλυβδόν, τὸν ἀργυρον κτλ. Τὰ πάντα θὰ ἦσαν κατατετμημένα εἰς λεπτότατα μόρια καὶ τὰ λεπτότατα ταῦτα μόρια θὰ ἦσαν δι' ἡμᾶς πάντα ὅμοια. Τοιαύτη μάζα καλεῖται ὕλη (matērie), καὶ ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον μόνη ἡ ὕλη καὶ οὐδὲν πλέον ὑπῆρχε, καλεῖται ὑπὸ τῶν ποιητῶν Χάος ἢ Χαοτικὴ κατάστασις.

Τὴν ὕλην ταύτην ἐπλασεν ὁ παντοδύναμος Θεός, ἀλλ' οὐχὶ ἀκίνητον καὶ νεκρὰν ἀλλὰ ζῶσαν. Γεννηθῆτω, λέγει ἡ Γραφή, ἐφώγησεν ὁ Θεός Σαβαῶθ, καὶ τὸ σύμπαν ὑπῆ-

κουσεν εις την φωνήν του. Ἦδη μέλλομεν νὰ ἴδωμεν, πῶς ἐκ τῆς ὕλης ταύτης ἐγεννήθη τὸ σύμπαν.

Μόνον ἐφ' ὅσον ὑπῆρχεν ἐν τῇ ὕλῃ ταύτῃ ὑπερμεγέθης θερμότης ἠδύνατο νὰ ὑφίσταται ὡς τοιαύτη. Πᾶν θερμόν, πᾶν ζεστόν σῶμα, ἔστω μέγα ἢ μικρόν, ψυχραίνεται βαθμηδόν ἢ ἐξακοντίζει τὴν θερμότητά του, ὡς ἡ κάμινος κατὰ τὸν χειμῶνα, ἢ ὁποία ψυχραίνεται ἐμπισθητῶς, ἐὰν δὲν ἐμβάλλωνται ἀνθρακες. Ὅταν δὲ ζεστόν σῶμα ψυχραίνεται, μεταβάλλεται καὶ ἡ κατάστασις του. Ὁ ἐκ τῆς θερμότητος παραγόμενος ὑδρατμός π. χ. ἐπικαθίζει πάλιν εἰς σταγόνας ἐπὶ ψυχρῶν ἀντικειμένων· οὕτω εἰς τὸ μαγειρεῖον κατὰ τὴν ἐψῆσιν, ὁμοίως εἰς τὸν ἀέρα ὡς νεφέλη καὶ βροχή· τότε δὲ λέγομεν, ὅτι ὁ ἀτμός συμπυκνοῦται. Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν ὕλην· αὕτη ἐξηκόντισε τὴν θερμότητά της εἰς τὸ ἀχανὲς διάστημα καὶ ἐγένετο πυκνότερα. Συγχρόνως ἔπρεπε πάντα τὰ μέρια αὐτῆς φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ λάβωσι κίνησιν. Καὶ ἡ ὄλη δὲ μάζα συγχρόνως δὲν ἔμεινε πλέον ἡσυχος· διότι σῶμα, τὸ ὁποῖον ἐναφίεται ἐντελῶς εἰς ἑαυτὸ, ἐὰν ἦναι ῥευστὸν λαμβάνει μορφήν σφαιρικὴν καὶ κινεῖται περὶ τὸ κέντρον του ἢ περὶ τὸν ἀξονά του. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν ἤδη πρέπει νὰ φανταζώμεθα ὡς σφαῖραν ἀπειρομεγέθη, μεγαλύτεραν καὶ αὐτῶν τῶν οὐρανίων σωμάτων, ὁμοῦ πάντων λαμβανομένων. Ἡ σφαῖρα αὕτη ἐκινεῖτο καὶ περὶ τὸν ἀξονά της.

Καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ θερμότης, ἢ ὁποία ἀκόμη ἐξακοντίζετο πάντοτε, μετέβαλλον ἀδιακόπως τὴν κατάστασιν τῆς ὕλης. Περὶ τὸ κέντρον ἐσχηματίσθησαν πυκνότεροι φλοιὸι ἢ δακτύλιοι· καθ' ὅσον δὲ οὗτοι ἀπεφύχοντο, ἀπεσπῶντο εἰς μεγάλα τμήματα. Τοιαῦται μάζαι ἀτμοῦ ἢ νεφέλης φαίνονται καὶ νῦν ἔτι εἰς τὰς ἀπωτάτω χώρας τοῦ οὐρανοῦ. Καλοῦνται δὲ αὗται φωτεινὰ νεφελώματα, ἐντὸς τῶν ὁποίω ἐνίοτε λάμπουσι εἰς ἡ δύο ἀστέρες. Εἶναι δὲ

ταῦτα μεγάλα κοσμικὰ συστήματα, τῶν ὁποίων ἡ μόρφωσις εἶναι ἀτελής ἐστίν. Καὶ ὁ ἡμέτερος ἥλιος μετὰ τῆς γῆς, τῆς σελήνης καὶ ὄλων τῶν περὶ αὐτὸν περιφερομένων ἀστέρων ἤτο ποτε τιοῦτον φωτεινὸν νεφέλωμα. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν οὐρανίων σωμάτων τὰ τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος γινώσκομεν κάλλιστα, εἰς ταῦτα θέλομεν δώσει ἰδιαιτέραν προσοχὴν.

Εἰς τὸ ὑπερμέγεθες φωτεινὸν νεφέλωμα, τὸ ὁποῖον ἀδιακόπως ἐστρέφετο περὶ τὸν ἄξονά του, ἐσχηματίσθη στερεὸς πυρὴν ἐν τῷ κέντρῳ· οὗτος ἔλαμπεν ὡς στίλβων ἀστὴρ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ καταφωτίζει ἤδη ὡς ἥλιος γῆν καὶ σελήνην. Περὶ αὐτὸν συνεπυκνοῦτο τὸ νεφέλωμα πάλιν εἰς φλοιοὺς καὶ δακτυλίους, εἰς τοὺς ὁποίους δι' ἀποψύξεως καὶ κινήσεως συνεσπειράθησαν πυκνότεραι μάζαι, διέρρηξαν τὸν δακτύλιον, ἀλλὰ πάντοτε ἐξηκολούθουν τὴν περὶ τὸ κέντρον κίνησιν. Ἐκ τῶν δακτυλίων τούτων ἐγεννήθησαν οἱ περὶ τὸν ἡμέτερον ἥλιον περιφερόμενοι πλανῆται, ἀπὸ τοῦ Ἑρμοῦ μέχρι τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη κατανοοῦμεν διατὴ γῆ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ πλανῆται κινεῦνται περὶ τὸν ἥλιον ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Ἦσαν δὲ ἐν καταστάσει διαλελυμένη συνηνωμένοι μετὰ τοῦ ἡλίου εἰς ὑπερμέγεθες φωτεινὸν νεφέλωμα, τὸ ὁποῖον περιστρέφετο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην.

Οἱ εἰς τὸ φωτεινὸν νεφέλωμα σχηματισθέντες δακτύλιοι δὲν ἦσαν πάντες τῆς αὐτῆς ποιότητος. Τινὲς ἐξ αὐτῶν συσπειραθέντες ἐσχημάτισαν ἐκ τῆς ὅλης μάζης των ἐν μόνον κοσμικὸν σῶμα, ὡς ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ Ἀφροδίτη. Ἄλλοι διεσπάρθησαν εἰς περισσότερα τεμάχια, τὰ ὁποῖα συνεπυκνώθησαν εἰς μικρὰ οὐράνια σώματα. Διὰ τούτων δὲ ἐνοσοῦμεν τοὺς μικροὺς ἀστεροειδεῖς πλανήτας, οἱ ὁποῖοι πάντες ὁμοῦ λαμβανόμενοι εἶναι πολὺ μικρότεροι τῆς γῆς. Τρίτον εἶδος δακτυλίων ἦσαν οἱ μέγιστοι ἢ μάζα αὐτῶν ἦν τοσοῦτον ὑπερμεγέθης, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ συμ-

πυκνωθῆ εἰς ἓν μόνον σῶμα, ἀλλ' ἀπετέλεσε πάλιν ἓνα πυρῆνα καὶ περὶ τοῦτον ἓνα ἢ περισσοτέρους δακτυλίους. Ὁ πυρῆν, προϊόντος τοῦ χρόνου ἀπετέλεσε τὸν πλανήτην, οἱ δὲ περικυκλοῦντες αὐτὸν δακτύλιοι συνεσπειράθησαν εἰς σελήνας ἢ δορυφόρους. Καὶ ἐπὶ ἑνὸς μὲν δακτυλίου ἀπετελέσθη μία σελήνη, ὅπως εἰς τὴν γῆν, ἐπὶ δὲ πλειόνων πλείους, ὅπως εἰς τὸν Δία καὶ τὸν Κρόνον. Ὁ Κρόνος ἔχει ἑπτὰ σελήνας καὶ πρὸς ταύταις ἓνα δακτύλιον ἔτι. Ὁ δακτύλιος οὗτος εἶναι βεβαίως ἡ ὀγδόη σελήνη ἢ μήπω διαμορφωθείσα.

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ χρόνου, καθ' ὃν οἱ δακτύλιοι συνεπυκνώθησαν εἰς σφαιρικὰ οὐράνια σώματα, ἡ ὕλη ἦτο διαφανὲς φωτεινὸν νεφέλωμα. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβε σφαιρικὴν μορφήν, ἔγεινεν ἤδη τοσοῦτον πυκνὴ, ὥστε ὠμοίαζε πρὸς παχὺ καὶ ἀδιαφανὲς νεφέλωμα ἢ ἀτμόν. Τὰς περαιτέρω ἀλλοιώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς αὐτήν, δὲν θέλομεν διεξέλθει· ἐν γένει μόνον θέλομεν παρατηρήσει, ὅτι ἡ ἑξακόντισις τῆς θερμότητος πρόεβαινε πάντοτε ταχύτερον, καὶ ἐκ τούτου τὸ νεφέλωμα ἐγένετο πάντοτε πυκνότερον, τέλος ρευστὸν καὶ δὴ καὶ στερεόν.

Ἐὰν ἤδη ἀναλογισθῶμεν τὴν διάφορον φύσιν τῶν ἐγγυτάτω τῆς ἡμετέρας γῆς εὕρισκομένων οὐρανίων σωμάτων, θέλομεν ἤδη ἐννοήσει αὐτήν. Ὁ ἥλιος ἴσταται εἰς τὸ κέντρον καὶ εἶναι τὸ μέγιστον σῶμα· κινεῖται μόνον περὶ ἑαυτόν. Πρὸς τὸ κέντρον συνεσπειράθη ἡ μεγίστη μάζα τοῦ νεφελώματος δυνάμει τῆς ἑλξεως· ἐπειδὴ δὲ οὗτος εἶναι τὸ ἀρχικόν κέντρον, δὲν δύναται γὰ ἔχει οὐδεμίαν ἄλλην ἢ τὴν περὶ ἑαυτὸν κίνησιν. Οἱ ἐγγυτάτω αὐτοῦ κείμενοι δακτύλιοι συνεσπειράθησαν εἰς ἓν σῶμα ἕκαστος καὶ ἀπετέλεσαν τὸν Ἑρμῆν καὶ τὴν Ἀφροδίτην. Ἀμφότεροι δὲ ἔχουσι σελήνας, ἐπειδὴ ἡ μάζα των ἦτο πολὺ μικρὰ, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ νέους δακτυλίους. Τοῦτο δὲν συνέβη καὶ εἰς τὴν γῆν· αὕτη ἐγεννήθη ἐξ ἑνὸς τοσοῦτον μεγά-

λου δακτυλίου, ὥστε οὗτος συμπυκνωθεὶς ἀπεχωρίσθη εἰς πυρῆνα καὶ μικρότερον δακτύλιον. Ὁ μικρότερος οὗτος δακτύλιος εἶναι ἡ Σελήνη. Ὅσον δὲ ἀπωτέρω τοῦ κέντρου εὐρίσκοντο οἱ δακτύλιοι, τοσοῦτον φυσικῶ τῷ λόγῳ ἦσαν μεγαλείτεροι· ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἀπωτέρω πλανῆται Ζεὺς Οὐρανός, Ποσειδῶν σχετικῶς πρὸς τὴν Γῆν εἶναι τοσοῦτον ὑπερμεγέθεις καὶ ἔχουσι πλείους σελήνας, 6—8. Ἐπειδὴ δὲ ὅλοι οἱ πλανῆται παρήχθησαν ἐκ δακτυλίων κατ' ἀρχὰς συνεχομένων καὶ οἱ δακτύλιοι οὗτοι ἐκινουῦντο περὶ τὸ κέντρον, διὰ τοῦτο καὶ ἔχουσι πάντες τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν εἰς τὴν περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰν. Ἐπίσης κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν συνοδεύουσιν αὐτοὺς καὶ αἱ σελήναί των, ἐπειδὴ ἐγεννήθησαν ἐκ τοῦ ἐξωτάτου στρώματος. Ἡ περὶ τὸν ἄξονα κίνησις αὐτῶν ἤρξατο, εὐθὺς ὅτε ὁ δακτύλιος συνεσπειράθη εἰς σφαιρικὴν μορφήν. Ὅταν δηλαδὴ ἐκσφενδονισθῇ σφαῖρά τις, τὰ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς μέρη κινουῦνται ταχύτερον ἢ τὰ περὶ τὸ κέντρον· ἡ δὲ διάφορος αὕτη κίνησις τῶν μερῶν ἐπέφερον ἀμέσως τὴν περὶ τὸν ἴδιον ἄξονα περιστροφὴν, ἡ ὁποία παρήγαγε τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα.

Καθὼς δὲ τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἐξηγεῖται κατὰ τὴν περιγραφεῖσαν ἤδη γένεσιν, τοιοῦτω τρόπῳ ἐν μὲν τῷ δακτυλίῳ τοῦ Κρόνου ἀνευρίσκομεν σελήνην μῆπω μεμορφωμένην, ἐν δὲ τοῖς φωτεινοῖς νεφελώμασιν ἡλιακὰ συστήματα μῆπω ἀποτετελεσμένα, ἐν δὲ τῷ γαλαξίᾳ τὸν ἐκ τῆς ἀρχικῆς ὕλης τοῦ σύμπαντος δακτύλιον, ἐν ᾧ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀκαταλόγιστον ἀναπτύσσονται ἀναρίθμητα κοσμικὰ συστήματα.

Ἐπολείπεται ἤδη τὸ περὶ τῆς γένεσεως τῶν κομητῶν. Ἡ μάζα αὐτῶν εἶναι πολὺ ἀραιότερα τῆς τῶν πλανητῶν, εἶναι ὅλως ἀτμόμορφος. Κινουῦνται δὲ οὗτοι περὶ τὸν ἥλιον ἐπὶ ἄλλων τροχιῶν. Εἶναι ἴσως αἱ ἀραιόταται νεφελώδεις ὕλαι, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν διάρρηξιν τῶν δακτυλίων ἐξέφυγον ἐκ τῆς ἐλξεως τοῦ πυρῆνος καὶ ἀφεθέντες εἰς δὲ

αυτοὺς, πλανῶνται ἐν τῷ ἀχανεῖ διαστήματι, ἐλκόμενοι μόνον ὑπὸ τοῦ κέντρου δηλ. ὑπὸ τοῦ ἡλίου; Δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν βραχεῖαν ὑπὲρ τὸν ἡλιον πορείαν αὐτῶν, καὶ βλέπομεν ἄλλους ἐξαφανιζομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν μὲ ἀπίστευτον ταχύτητα, καὶ μόλις μετὰ χιλιοστηρίδας ἐπανερχομένους. Οἱ μὲν πρῶτοι εἶναι ἴσως τὰ πλανώμενα λείψανα τῶν ἐγγυτάτω τοῦ ἡλίου δακτυλίων, οἱ δὲ τῶν ἀπωτάτω αὐτοῦ εὐρισκομένων.

ΛΟΓΟΣ

ΒΕΝΙΑΜΗΝ ΤΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ (1).

«Πολλὰι γυναῖκες ἐποίησαν δύναμιν, σὺ δὲ ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας ἀπάσας», ἐφώναξε μὲ ἐκπληξιν, ᾧ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, ὁ σοφὸς Σολομῶν, ὅτε ἐπροειδὲ τὴν ὀξὴν τῆς Θεοτόκου! Τοῦτο πρέπει νὰ φωνάξῃ καὶ πᾶς Δάξ σήμερον, τὸ, πολλοὶ αὐθένται τῆς Δακίας διέχυσαν ἡ ἐζήτηταν νὰ διαχύσωσιν ἀγαθοεργίας ἐπὶ τῆς Δακίας. Σὺ δὲ, ᾧ Καρατζᾶ, ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας ἅπαντας τοὺς πρὸ σοῦ αὐθέντας, ὅτε ἐζήτησας νὰ καλλιεργήσῃς διὰ τῆς φιλοσοφίας τὸ λογικὸν τῶν Δακῶν.

Τοῦτο εἶναι ἔργον Θεοῦ καὶ ὄχι ἀνθρώπινον, εἶναι ἔργον υπερβαῖνον ἅπαντα τὰ ἔργα ἐπὶ τῆς γῆς. Καθὸτι ἔστω αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος· ἔστωσαν τὰ ὄρη, οἱ λόφοι, αἱ πεδιάδες, αἱ φάραγγες! Ἔστω ἡ γῆ, λέγω, ὀλόκληρος μετὰ τῶν φυτῶν καὶ ζώων, πλὴν ἀνευ τοῦ ἀνθρώ-

(1) Ὁ λόγος οὗτος ἐξεφωνήθη ἐν Βουκουρεστίῳ τῇ 1818, ἡγεμονεύοντος τοῦ Ι. Καρατζᾶ. Μετατυπώμενον δὲ αὐτὸν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἐν Λέσβῳ συνδρομητῶν τοῦ Πανδέκτου, ἐκ τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ, ὅπου τὸ πρῶτον κεντεχωρίσθη, καὶ ἔνεκα τοῦ γραμματολογικοῦ αὐτοῦ διαφέροντος, διὰ τοῦς λοιποὺς αὐτοῦ συνδρομητῶν.

που. Τότε ἡπία ἀμορφία δὲν ἤθελε καλύπτει τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς! Πόλεις δὲν ἤθελον εἶναι ἐπὶ τῆς γῆς· κῶμαι καὶ πολίχνια δὲν ἤθελον φαίνονται ἐπ' αὐτῆς· ἡ γῆ ἤθελεν εἶναι ἀγεώργητος· ἡ θάλασσα ἄνευ τινὸς πλοίου· τὰ πάντα ἐρημία, τὰ πάντα θηριότης, καὶ διὰ τὰ εἰπῶ οὕτω, τὰ ὄντα ὡς μὴ ὄντα. Καθότι, ἂν τις, φέρ' εἰπεῖν, ἦν λίθος ἢ ξύλον, αὐτὸς δὲν ἤθελε γινώσκει τι, οὔτε ἤθελεν αἰσθάνηται τῆς ἰδίας ὑπάρξεως· ἀλλ' ἤθελεν εἶναι μὴ ὄν· Ὁν δι' ἑαυτόν. Εἰ δὲ καὶ ἦν τις θηρίον ἢ πτηνόν, αὐτὸς μὲν ἤθελεν αἰσθάνηται τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, εἴτε τῶν ἐνεργειῶν τῶν εἰς αὐτὸν ἐνεργούντων σωμάτων, πλὴν δὲν ἤθελεν ἔχει γνῶσιν τῆς τῶν ὄντων ὑπάρξεως. Μόνος λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος καὶ αἰσθάνεται τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, καὶ γινώσκει τὴν ὑπαρξίν τῶν ὄντων, καὶ ἔτι ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐξικινεῖται μέχρι τῆς γνώσεως τοῦ ἰδίου δημιουργοῦ. Ὡστε μόνος ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ καθ' αὐτὸ κάτοικος τῆς Γῆς, ὁ στυλισμὸς καὶ ὠραιότης τοῦ κόσμου, καὶ κύριος τῶν λοιπῶν ζώων, ὡς ἂν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ ὁμοίωσις. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἵνα ἄρχῃ τῶν ἐπὶ γῆς κτισμάτων». Ἀλλὰ κατὰ τί ἄλλο εἶναι ὁ ἄνθρωπος εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, εἰμὴ κατὰ τὸ λογικόν; «πᾶν λογικὸν καὶ αὐτεξούσιον, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ», κατὰ τὸν θεῶν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν.

Ἀλλὰ τίς πάλιν, παρακαλῶ, ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ, ὅτι τοῦτο τὸ λογικὸν ἐδόθη ἐκ Θεοῦ δυνάμει εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὄχι ἐνεργείᾳ, καὶ ὅτι δεῖται ἐκτυλίξεως διὰ τινος χειρὸς, καὶ ὅτι αὕτη ἡ χεὶρ εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἡ ἀγωγὴ καὶ παιδεία: ἐκγονα τῆς φιλοσοφίας; Ἀφαίρεσον πᾶσαν ἀγωγὴν ἐκ τινος ἀνθρώπου, καὶ θέλεις ἰδῆ αὐτὸν ὅμοιον μὲ τὰ θηρία. Ἡμεῖς ἔχομεν ὄχι ὀλίγας ἱστορίας ἐξιστορούσας ἡμῖν, ὅτι εὐρέθησαν ἄνθρωποι ἐρρομιμένοι εἰς τὰ δάση ἐκ βρεφῶν (γόνος βέβχια τοῦ ἔρωτος, καὶ γαλακτοτραφέντες ὑπὸ τῶν ἄρκτων), οἵτινες οὔτε γλῶσσαν τινα ἐρίνωσκον, οὔτε μνήμην τινα εἶχον, καὶ ὡς ἄλλαι ἄρκτοι περιπατοῦν μὲ τέσσαρα. Ὡστε διὰ τὰ γείνη ὁ ἄνθρωπος, εἶναι

ανάγκη εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ ἀγωγὴν καὶ παιδείαν, καὶ τότε θέλει εἶναι ζῶον θεογενὲς ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλέως αὐτὸς θέλει εἶναι θηρίον δυσμαχώτερον τῶν ἄρκτων καὶ λεόντων, ἢ φαῦλος καὶ ἀχρεῖτος· ὃ ἔστι μεθερμηνευόμενον θέλει διαμένει ὡς ζῶον ἄλογον, ἢ καὶ χειρόν αὐτῶν. «Μέση οὖσα ἡ τοῦ ἀνθρώπου οὐσία, λέγει ὁ Ἰερακλῆς ὁ φιλόσοφος, τῶν τε αἰεὶ νοούντων τὸν Θεόν, καὶ τῶν μηδέποτε νοεῖν πεφυκότων, ἀνεισι πρὸς ἐκεῖνα καὶ κάτεισι πρὸς ταῦτα, νοῦν ἀποκτήσει καὶ ἀποβολῆ, πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν καὶ τὴν θήρειον διὰ τὸ τῆς φύσεως ἀμφίβιον ἀνὰ μέρος οἰκειουμένη». Ἐν λοιπὸν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐδημιουργήθη μὲν ἐκ χειρὸς Θεοῦ δυνάμει λογικῆς, πλὴν ἐάθη εἰς τὴν ἀγωγὴν καὶ παιδείαν νὰ ἀποκαταστήσωσιν αὐτὸν ἐνεργεῖα λογικόν, τίς πλέον δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι μόνος ἐκεῖνος τῶν ἡγεμόνων, ὅστις φροντίζει νὰ ἀποκαταστήσῃ τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἐνεργεῖα λογικοῦς, εἶναι ἐπίτροπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ ἀνώτερος πάντων; Καθότι ἀγκαλὰ καὶ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον «ἴδιον τοῦ βασιλέως τοῦ προμηθεύσαν τῶν ἀρχομένων» πλὴν ἐπειδὴ ἅπασαι σὶ λοιπαὶ ἀγαθοεργίαι, τὰς ὁποίας ἤθελε κάμει εἰς ἡγεμόνων εἰς τὸ ὑπήκοον αὐτοῦ, ἀνάγονται εἰς τὸ σῶμα, καὶ μόνῃ ἢ τῆς παιδείας εἰς τὴν ψυχὴν· καὶ ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ ὑπερέχει ἀσυγκρίτως τοῦ σώματος, ἕκαστος ἑμῶν ὁρᾷ, ὅτι ἡ τῆς παιδείας εὐεργεσία εἶναι ἀσυγκρίτως μείζων τῶν λοιπῶν εὐεργεσιῶν, καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἀγαθῆς διοικήσεως, ἐνῶ τὸ ἐναντίον εἶναι τῆς τυραννίδος «Οὐ γὰρ ἔστι λέγει ὁ Πλάτων (ἐν Θεάγ.), περὶ ὅτου θειοτέρου ἢ ὁ ἄνθρωπος· βουλεύσαιτο, ἢ περὶ παιδείας αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ οἰκείων». Καὶ ὁποῖαν ἄλλην μείζονα τιμὴν δύναται νὰ προσφέρῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ ὕψιστον Ὄν, ὅσον τὸ νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸν ἐνεργεῖα λογικόν. «Οὐ τιμήσεις Θεῶ, λέγει Ἰερακλῆς ὁ φιλόσοφος, διδούς τι αὐτῶ, ἀλλ' ἐὰν τῷ Θεῷ τὴν διάνοιαν ὁμοιωσῆς».

Τί δαί; εἶναι ὀλιγώτερον ἐπικερδέςτερον ἢ παιδεία εἰς μίαν δεικνῆσιν; Ἀλλὰ τὰ πλούτη πόθεν ἄλλοθεν γεννῶνται ἢ ἐκ τῶν

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν; Καὶ αὐτὴ ἡ Γεωργικὴ εἰς ποῖον ἄλλο μέρος κάμνει προϊόντος, ἢ ἔνθα κάμνουσι προϊόντος αἱ τέχναι καὶ ἐπιστήμαι; Οὕτως ἡμεῖς βλέπομεν τὴν Ῥωσσίαν εἰς τὰς ἐρημερίδας νὰ στέλλῃ ἀνθρώπους ἤδη εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν ἕνεκα τῶν τεχνῶν καὶ τῆς Γεωργικῆς. Ἐξετάτετε νὰ ἰδῆτε ποῖον ἔθνος εἶναι ἐπὶ τῆς Γῆς πλουσιώτερον καὶ ἰσχυρώτερον, καὶ ποῖον δυστυχὲς καὶ ἄθλιον. Ὅπου πρόδος τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἐκεῖ πλοῦτος καὶ δύναμις, καὶ ὅπου ἐλλείπουσιν αἱ τέχναι καὶ ἐπιστήμαι, ἐκεῖ ἀθλιότης καὶ δυστυχία. Ἔως οὖ οἱ Ἕλληνες ἐπρόσκειντο εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, ἐφώναζον, «πᾶς μὴ Ἕλληνα βάρβαρος» τῶρα ἕμους ἰδέτε τὴν κατόστασίν των. Ὅτι λοιπὸν ἡ ἀγωγή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, οὐδαίς, νομίζω δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ. Μένει λοιπὸν νὰ ἰδῶμεν ὁποῖόν τι ἐστίν. Ὁ νοῦς, εἴτε ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τρεῖς δυνάμεις: τὴν μνήμην, τὸ λογικὸν καὶ τὴν φαντασίαν. Ὡστε εἰς τὴν ἀγωγήν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτυλιχθῇ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἐκάστη τούτων τῶν τριῶν δυνάμεων, τὸ δυνατόν, ἀνα μέρος διὰ τῶν μαθημάτων βέβαια τῶν ἀνηκόντων εἰς ἐκάστην τούτων τῶν δυνάμεων. Εἰς τὴν μνήμην λοιπὸν προσδιάζουσιν αἱ διάλεκτοι, ἡ Ἱστορία, ἡ Μυθολογία τῶν θεῶν ὅλων τῶν ἔθνων, ἡ Γεωγραφία: τοῦτέστιν ἡ περιγραφή τῶν ἀλύσεων τῶν ὄρων, τῶν ποταμῶν, τῶν θαλασσῶν, τῶν κατοίκων καὶ προϊόντων τῆς γῆνης ἐπιφανείας: ἔτι δὲ καὶ ἡ φυσικὴ Ἱστορία, εἴτε ἡ ἐξιστόρησις τῶν ὀρυκτῶν, φυτῶν καὶ ζώων. Εἰς δὲ τὸ λογικὸν ἐν πρώτοις μὲν ἀνήκει ἡ ἰδεαλογία, ἣτις ἔχει δι' ὑποκείμενον πῶς ἐκ τῶν αἰσθημάτων πηγάζουσιν αἱ ἰδέαι καὶ πῶς ἐκ τούτων αἱ ἀποφάνσεις καὶ οἱ συλλογισμοί: ἢ ἂν θέλῃς εἶναι ἡ ἀνάλυσις τοῦ νοῦς, εἴτε ἡ ἔρευνα καὶ θεωρία τῶν ἰδιοτήτων τῆς ψυχῆς, ἐξ οὗ προκύπτει ἡ γενικὴ Γραμματικὴ καὶ ἡ Λογικὴ. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνος ἐπὶ τῆς Γῆς, ἀλλὰ πάμπολλα ἄλλα ὄντα, τούτου ἕνεκεν δεύτερον ὑποκείμενον τοῦ λογικοῦ εἶναι ἡ γινῶσις τῶν ἰδιοτήτων τῶν σω-

μέγτων, ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος περικυκλοῦται: γενικῶν λέγων καὶ μερικῶν ιδιοτήτων. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐν σημεῖον τοῦ σύμπαντος, ὅθεν διὰ τὴν γίνῃ καὶ αὐτὸς σύμπαν, εἴτε νοητὸς κόσμος, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὸν ἅπαντα ἢ διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἢ διὰ τοῦ νοός, εἴτε τῆς Φιλοσοφίας. Ἐν πρώτοις λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἀπαντᾷ τὴν ποσότητα: τοῦτέστι τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν, καὶ ὁ μὲν ἀριθμὸς εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς Ἀριθμητικῆς, ἡ δὲ ἔκτασις τῆς Γεωμετρίας, ἣτις καὶ ὑποδιαίρειται εἰς διαφόρους κλάτους: Γεωμετρίαν ἰδίως λέγω, Ἀλγεβραν, Τριγωνομετρίαν, Κοινωνικὰς τομὰς κτλ. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ τὰ σώματα εἶναι ὄχι μόνον ἔκτατὰ, ἀλλὰ καὶ κινήτὰ, ἡ ἐπιστήμη ἣτις ἔχει δεῖ ὑποκείμενον τὴν κίνησιν τῶν σωμάτων ὀνομάζεται Μηχανική. Ἄν ὅμως καὶ ἡ Μηχανικὴ ἀντὶ τὴν ἐξετάσῃ τὴν κίνησιν τῶν ἐπὶ γῆς σωμάτων, μεταβῆ εἰς τὴν θεωρίαν τῶν οὐρανίων σωμάτων, τότε ἀλλάσσει ὄνομα, καὶ ὀνομάζεται Ἀστρονομία. Εἰ δὲ καὶ ἐξετάζει τις ἐκείνας τῶν γενικῶν ιδιοτήτων τῶν σωμάτων, αἵτινες δὲν ὑποπίπτουσιν ἀκριβῶς εἰς λογαριασμὸν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν πείραν, οἷαι εἶναι ἡ πορότης, ἡ ἐλαστικότης, ἡ μαλακότης, ἡ σκληρότης, ἡ βρευστότης καὶ τὰ ἐξῆς, τοῦτο ὀνομάζεται γενικὴ Φυσική. Καὶ μερικὴ, ὅταν ἐξετάσῃ τὰς μερικὰς, ὡς εἶναι ἡ Ὀπτικὴ, ἡ Ἠλεκτρικὴ, ὁ Μαγνητισμὸς, ὁ Γαλβανισμὸς κτλ. Καὶ Χημικὴ ὀνομάζεται ἡ ἀνάλυσις καὶ σύνθεσις τῶν σωμάτων. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄχι μόνον θεωρία, ἀλλὰ καὶ πρᾶξις: ὁ ἔστι μεθερμηνευόμενον, ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι ὄχι μόνον σώματα, καὶ ζῶα ἄλογα, ἀλλὰ καὶ λογικὰ, εἴτε ἄνθρωποι, μεθ' ὧν ἕκαστος ἡμῶν μάλιστα ἔχει ἀναφορὰν καὶ κοινωνίαν, καὶ ἐξ οὗ κρέμαται ἡ εὐδαιμονία καὶ δυστυχία ἡμῶν, ἡ ἐπιστήμη ἣ διδάσκουσα τῶ ἀνθρώπῳ τὸν δρόμον τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ὀνομάζεται Ἠθικὴ. Τέλος εἰς τὴν φαντασίαν ἀνήκουσιν ὅσαι τῶν τεχνῶν ἔχουσι δεῖ ὑποκείμενον τὸ ὄραϊον, ἢ τὴν μίμησιν τῆς φύσεως. Καὶ τιαυ-

ται εἶναι ἡ Ἰχνογραφία, ἡ Ζωγραφικὴ, ἡ Μουσικὴ, ἡ Ποιητικὴ, ἡ μελωδία, ὁ ρυθμὸς κτλ.

Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ μάθῃ τι ἄνευ σημείων τῶν ιδεῶν, εἴτε διαλέκτου, ἕκαστος ἡμῶν ὄρᾳ ὅτι τὸ πρῶτον μᾶθημα τοῦ παιδὸς εἶναι ἡ διάλεκτος, καὶ πρῶτος διδάσκαλος αὐτοῦ ἡ μήτηρ του. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει οὔτε τὴν μνήμην ἄπειρον καὶ εἶναι θεβιασμένος νὰ κοινοῖ τὰς ἐκυτοῦ ιδέας καὶ εἰς τοὺς μὴ παρόντας, τούτου ἕνεκεν εἶναι πᾶσα ἀνάγκη εἰς αὐτὸν νὰ μάθῃ καὶ τὰ σημεῖα τῶν λέξεων: τούτέσι τὰ γράμματα, εἴτε νὰ γράφῃ καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ, καὶ πῶς νὰ ὀρθογράφῃ. Καὶ ἕκαστος μὲν πρέπει νὰ μανθάνῃ κάλλιστα τὴν πάτριον αὐτοῦ διάλεκτον, εἶτα ἐκείνην, ἣτις συντρέχει ἢ πρὸς στολισμὸν, ἢ πρὸς κυβέρνησιν αὐτοῦ. Εἶναι ὅμως, νομίζω, ἐκτός πάσης ἀντιλογίας, ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος ἀνωτέρα ἀπασῶν τῶν διαλέκτων καὶ κατὰ τὴν ἐξομολόγησιν ἀπάντων τῶν πεπαιδευμένων τῶν διαφορῶν ἐθνῶν. Καθότι αὕτη ἔχει πολλὰ προτερήματα, τὰ ὁποῖα αἱ λοιπαὶ ὑστέρηται. Καὶ πρῶτον προτέρημα ταύτης τῆς πνευματώδους διαλέκτου εἶναι ὅτι ἀναφύονται ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης αἱ ἐκφράσεις τῶν πραγμάτων τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἐξ οὗ γίνεται ἐμφανὴς ἡ ἀρχὴ αὐτῶν περιστάσα οἰκογένειάν τινα, ἐξ οὗ ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος διανέμει φυσικῶς τὰς ιδέας εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ ἐλλείπει ἐκ τῶν λοιπῶν διαλέκτων, καὶ διὰ νὰ φθάσῃ τις εἰς τοῦτο ἐκεῖ, εἶναι γρεῖα πολλῆς σκέψεως, καὶ ἴσως οὐδέποτε ἀκριβῶς. Δεύτερον προτέρημα ταύτης τῆς διαλέκτου εἶναι ὅτι ἐξηγεῖ τὰς ιδέας διὰ τῆς συνθέσεως καὶ ἀναλύσεως τῶν λέξεων, καὶ ἐπομένως ἡ γνῶσις αὐτῆς εἶναι τρόπον τινὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν γνῶσιν τῶν ἐπιστημῶν. Τρίτον προτέρημα ταύτης τῆς διαλέκτου εἶναι ὅτι ὑπῆρξε διδάσκαλος πολλῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ὧν περ τὰς λέξεις παραλαβοῦσαι αἱ ξέναι διάλεκτοι οἰκοιοποιήθησαν αὐτάς. Καὶ εἰς πολυμαθέστατος ξένων διλέκτων θέλει τὰς διαλέκτους ἐπὶ τῆς γῆς ἄλυσόν τινα,

ἐνθα ἡ μὲν Ἑλληνικὴ κατέχει τὸν πρῶτον κρίκον, ἡ δὲ τῶν Κινέζων τὸν ἔσχατον. Καὶ ἂν μὲν ἦναι χρήσιμος εἰς τὰς ἑτεροθενεῖς ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος, εἰς ἡμᾶς ὅμως τοὺς Ἑλληνας εἶναι ἀναγκαιοτάτη.

(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΑΝΑΡΡΑΦΗ ΜΕΘ ΥΠΟΤΟΜΗΝ

ΗΤΟΙ ΜΕΘΟΔΟΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ

ΠΡΟΣ ΙΑΣΙΝ ΤΗΣ ΤΡΙΧΙΑΣΕΩΣ.

(Συνέχεια ἴδ. σελ. 255.)

Καὶ τὴν μὲν τοῦ Crampton καὶ Adams μέθοδον εἶδον ἅπαξ κατὰ τὴν ἐν Λονδίῳ διαμονήν μου· ἀλλ' ἄρκετους λόγους ἔχω, ἵνα μεθόδως συνηγορήσω ὑπὲρ τῆς μεθόδου ταύτης. Μόνη ἡ ἐπιγινομένη δυσμορφία θεωρεῖται ἄρκετὸς λόγος ὑπ' ἐμοῦ· διότι τὸ μεσαῖον τμημα κατὰ τὸ βλεφαρικὸν χειλὸς προέχει τῶν δύο ἄκρων τμημάτων τοῦ βλεφάρου καὶ ἐν τοιαύτῃ θέσει συμφύεται. Ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι καὶ αἱ κατὰ τὸν ἐπιπεφυκοτά οὐλαὶ καὶ ἡ διατομὴ τῶν Μειβομειῶν ἐδένων ἀδικοῦσι σπουδαίως τὸν βολβόν. Δυσεκτέλεστος δ' ἡ χειρουργία, ἂν αἱ νύττουςαι παραφύωνται ἀκριβῶς παρὰ τὸν ἔξω κανθὸν ἢ παρὰ τὸ δακρυακὸν σημεῖον.

Τὴν δὲ μέθοδον τοῦ Burow εἶδον ἐν Λονδίῳ παρὰ τῷ ἀξιολογώτῳ καθηγητῇ Cooper, ὅστις λίαν ἀβροφρόνως καὶ ἀγαθῇ τῇ θελήσει πολλὰ τ' ἄλλα μ' ἐδίδαξε, μοὶ ἐξύμνησε δ' ἐνθέρμως τὸ ἀποτελεσματικὸν καὶ ἀπλοῦν τῆς μεθόδου τοῦ Burow, εἰπὼν μοι, ὅτι πρὸ ἑνὸς ἔτους καὶ ἐπέκεινα ἐνεχείρησέ τινας ἀσθενεῖς, ἰαθέντας τελείως καὶ ἀνευ ὑποτροπῆς. Ἐνεχείρησεν ᾧδε· ἐξέστρεψε τὸ ἄνω βλέφαρον, στηρίζων δ' αὐτὸ οὕτω ἀνεστραμμένον διὰ τοῦ ἀντίχειρος τῆς

ἀριστερᾶς, ἔδωκε 3 χ.μ. περίπου ἄνωθεν τῆς ὀπισθίας γωνίας καὶ παραλλήλως ταύτῃ ἐγκάρσιον τομὴν κατὰ τοῦ ταρσοῦ, εἰς μῆκος μὲν ἀπὸ κανθοῦ διήκουσαν ἐπὶ κανθόν, εἰς βάθος δ' ἀπὸ τοῦ ἐπιπεφυκότος μέχρι τοῦ δέρματος· εἶτα δ' ὑπέδειρεν ἀπὸ τοῦ βλεφαρικοῦ μυός τὸ δῆγμα καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς τομῆς ἐπὶ 2 χ.μ. πρὸς τὰ ἄνω τῆς ἐγκαρσίου διατομῆς τοῦ ταρσοῦ καὶ τοῦ βλεφαρικοῦ μυός καὶ ἐπὶ 2 χ.μ. πρὸς τὰ κάτω αὐτῆς. Τὸ οὕτω ἀποχωρισθὲν ἄρα βλεφαρικὸν χεῖλος συνείχετο μόνον διὰ τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ἔσω καὶ ἔξω συνδέσμου τοῦ ταρσοῦ μετὰ τοῦ λοιποῦ βλεφάρου· ἦν δ' εὐκινήτοτατον καὶ ἐξεστράφη αὐθωρεὶ ἐπὶ τὰ πρόσω, οὐδ' ἔνυsson πλέον αἱ βλεφαρίδες. Ἀληθές, ὅτι βραδεία ἐγένετο ἡ τελεία συνούλωσις, διαρκέσασα περίπου 15 ἡμέρας, καὶ ἠρεθίσθη μικρὸν ὁ ὀφθαλμὸς, ἀλλὰ τὸ ἀποτελεσμα ὑπῆρξε λίαν εὐχάριστον. Οὐδέποτε δ' ἐκτέμνει πτυχήν δέρματος. Φόβω ὅμως μὴ ἡ οὐλή ἐρεθίζῃ ἀκολούθως τὸν ὀφθαλμὸν ἢ ἀδικία τις εἰς τὸ μετέπειτα ἐπιγίνηται αὐτῷ ὡς ἐκ τῆς διατομῆς τῶν Μειβομείων ἀδένων ἢ ἐπέρχηται ὑποτροπή, ἀνέβαλον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀπλουσιότητος ταύτης χειρουργίας, μέχρις οὗ λάβω νεωτέρας πληροφορίας παρὰ τοῦ καθηγητοῦ Cooper, ἔχοντος ἀφθονώτατον ὑλικὸν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ. Ὑπολείπεται δὲ τῆς μεθόδου τοῦ Barow ἢ μεθόδου τοῦ Ammon, καθ' ὅσον ἐκτέμνεται ἐγκάρσιος πτυχή τοῦ δέρματος.

Ἡ δὲ μέθοδος τοῦ καθηγητοῦ Snellen (καὶ ἡ παρομοία ταύτῃ τοῦ Streat feild) φέρει κάλλιστα ἀποτελέσματα ἐνεργουμένη, ἔνθα ἐνδείκνυται. Εἶδον ἐν Βόννῃ τριχιῶντα ἐγχειρηθέντα παρὰ τοῦ καθηγητοῦ Saemisch κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Snellen. Ἰάθη τελείως, οὐδὲν δῖχνος τῆς χειρουργίας ἐναπέμεινεν. Ἀλλ' εἰς τὰς πλείστας τῶν φαλαγγώσεων, αἵτινες παρ' ἡμῖν τοῦλάχιστον ἀπαντῶσιν, βραχύνεται σπουδαίως καθ' ὕψος καὶ μῆκος ὁ τρσός, τὸ ἔρεισμα τοῦτο τοῦ βλεφάρου, ὥστε μόλις κλείει ἡ σχισμὴ τοῦ βλε-

φάρου. Ἄν δ' ἐκτάμης καὶ σφηνοειδῆς τεμάχιον ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ 2 χ.μ., βραχύνεται φυσικῶ τῷ λόγῳ οὗτος καὶ δὴ καὶ τὸ βλεφάρων κατὰ 2 χ.μ. καὶ λαγώφθαλμος ἐπιγίνεται, νέαν σειρὰν δεινῶν ἀνοίγων τῷ πάσχοντι. Πολλῶ δὲ μᾶλλον ἀνεφάρμοστος ἢ μέθοδος, ὅταν ἤδη λαγώφθαλμος συνυπάρχη μετὰ τῆς φαλαγγώσεως, ὡς συχνότατα παρ' ἡμῖν ἀπαντᾷ.

Ἡ δὲ τοῦ R. Berlin μέθοδος εὐεκτέλεστος καὶ ἀπλουστάτη· ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι, ἀφαιρουμένου τεμαχίου ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ σὺν τῷ ἐπιπεφυκότι, βράχυνσις ἀφεύκτως ἐπιγίνεται τοῦ βλεφάρου καὶ δὴ λαγώφθαλμος καὶ ὅτι ἡ γινομένη οὐλὴ ἐρεθίζει εἴτα τὸν ὀφθαλμὸν, ὡς εἰς ἀναλόγους περιστάσεις παρετήρησα.

Τὴν μέθοδον τοῦ καθηγητοῦ Saemisch εἶδον ἐν Βόννῃ ἅπαξ μετὰ λαμπροῦ ἀποτελέσματος. Εὐεκτέλεστος ἢ ἐγχείρησις καὶ ἂν ὑποτροπιάσῃ οὐδὲν κακὸν συνεπάγεται.

Ἡ δὲ μέθοδος τοῦ διδασκάλου μου Ἀναγνωστάκη Θυμασία ὄντως παρέχει ἀποτελέσματα, ὅπου εὐανάκλαστον τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος· διότι οὔτε βράχυνσιν τοῦ βλεφάρου συνεπάγεται οὔτε ὕσμωρφίαν, οὔτε δέρμα ἀπὸ τοῦ βλεφάρου ἀφαιρεῖται, οὔτε ἡ λειτουργία τῶν Μειβομείων ἀδένων παραβλάπτεται. Ὅταν δ' ὁ ταρτὸς ἦ εἰς σκληρὸν οὐλώδη ἱστὸν μεταβεβλημένος καὶ δὴ δυσανάκλαστον τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος, διατείνονται βαθμηδὸν τὰ οὐλώδη ταινίδια καὶ εἰσκαλᾶται πάλιν τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος ἐπὶ τὸν βολβόν.

5.) Ἡ μεταφύτευσις τοῦ φέροντος τὰς βλεφαρίδας γίνεται ὡδε:

Ἐποτέμνουσιν ἀνὰ τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος ἀκριβῶς μὲν πρὸ τῶν στομίων τῶν ταρσικῶν ἀδένων ὀπισθεν δὲ τῶν νυττουσῶν εἰς βάθος 2—3 χ.μ., διαιροῦντες οὕτω τὸ βλεφάρων εἰς πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον πέτελον, ὡς ἄνω εἵπομεν, ἐκτέμνουσι μνησοειδῆς ἢ μυρσινοειδῆς δερμάτιον καὶ συναγουσι τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος τρισὶν ἢ τέσσαρσιν ἢ πέντε

ράφαϊς (Παῦλος ὁ Αἰγινήτης, Ἀέτιος (Μέθοδος Λεωνίδα), v. Arlt, Jätsche, ὅς τὴν ὑποτομὴν ποιεῖ $1\frac{1}{4}'''$ — 1 ὑπὲρ τὴν ταρσικὴν γωνίαν, v. Graeffe, ὅς κατὰ τὰ ἄκρα τῆς ὑποτομῆς διατέμνει καθέτως τὸ πρόσθιον πέταλον εἰς ὕψος $4'''$).

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς χειρουργίας ὄντως ἀσφαλῆς καὶ κοινὸς ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ὃν Παῦλος ὁ Αἰγινήτης (Edit. de M. Briau ch. VIII p. 102) ἀκριβέστατα περιγράφει, ὡς καὶ ὁ Ἀέτιος (livre VII ch. 72), περιέπεσεν εἰς τελείαν λήθην σχεδόν. Αἰφνης δὲ παρουσιάζεται ὡς μέθοδος τοῦ Jaesche, ἀλλ' ἐτελειοποιήθη καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς δόξιν καὶ ἐγένετο ἀσφαλῆς καὶ κοινὴ διὰ τοῦ σοφοῦ διδασκάλου μου v. Arlt (Graefe und Saemisch. Augen-heilkunde. Operationslehre v. Arlt, p. 447), λαβόντος ἀφορμὴν ἀπὸ τῆς μεθόδου τοῦ Jaesche. Εἶδον πολλάκις τὴν μέθοδον ταύτην ἐν Βιέννῃ καὶ τὰ λαμπρὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα ποιεῖ αὐτὴν ἀπαραλλάκτως, ὡς Παῦλος ὁ Αἰγινήτης περιγράφει, μὴ διαπίρων ὅμως τὴν βελόνην ἐν αὐτῇ τῇ ὑποτομῇ ὡς οὗτος, ἀλλὰ συνάγων τὰ χεῖλη τοῦ τραύματος τοῦ δέρματος ὡς ὁ Ἀέτιος· συμπεριλαμβάνει δ' ἐν τῇ ῥαφῇ καὶ δεμάτια τοῦ βλεφαρικοῦ μυός.

Ἐνταῦθα ὑπάγεται καὶ ἡ ἡμετέρα μέθοδος· ἔχει δ' ὡς ἀρχὴν τὸ «μηδὲν βλάπτειν εἴτα δ' ὠφελείν» οὔτε μηγοειδῆς ἢ μυρσινοειδῆς δερμάτιον ἐκτέμνομεν ἀπὸ τοῦ βλεφάρου, οὔτε τοὺς ταρσικοὺς ἀδένας ἀδικοῦμεν, οὔτε τοὺς βολβοὺς τῶν βλεφκρίδων ἐξολοθρεύομεν, οὔτε λαγῶφθαλμον ἐπάγομεν, οὔτε δυσμορφίαν τινὰ παράγομεν διὰ τῆς ἡμετέρας μεθόδου. Ἐχει δ' ὁ χειρουργὸς ἐλεύθερον τὸ στάδιον μεταφουτεύει, ὅσον ἂν βούληται ὑψηλότερον τὸ φέρον τὰς βλεφαρίδας, μὴ ἀφαιρῶν οὐδὲν ἀπὸ τοῦ βλεφάρου. Ἡ φύσις βεβαίως τὸν ταρσὸν ἔθηκεν ὡς ἔρεισμα τοῦ βλεφάρου, ὡς καὶ ἡ λέξις αὐτῇ δηλοῖ, ἐπ' αὐτοῦ ἐρείδονται οἱ λοιποὶ τοῦ βλεφάρου ἱστί· ἐπ' αὐτοῦ ἄρα ἐρείδομεν καὶ ἡμεῖς τὸ φέρον τὰς βλεφαρίδας, μεταφουτεύοντες αὐτό.

Θεραπεία δ' ασφαλές ατα ή ήμετέρα μέθοδος τήν τριχιάσιν και άνευ ύποτροπής ουτε δυσμορφίας, είτε γενική είτε μερική έστιν αύτη. Έφαρμόσιμος δέ και επί του άνω και επί του κάτω βλεφάρου. Ουδέν παραβλάπτει ή ήμετέρα μέθοδος, ως είπομεν, και αύτου του δέρματος φειδομένη. Μεταφυτεύεται μόνον άπλώς επί τά άνω μετακινούμενον τδ φέρον τάς βλεφαρίδας πρόσθιον πέταλον και στηρίζεται επί του φυσικοϋ αύτου έρείσματος του ταρσοϋ. Η δέ μετατόπισις αύτη γίνεται, εις όσον δήποτε ύψος κρίνη αναγκαϊον ο χειρουργός άνευ ουδεμιās άπωλείας δέρματος. Προτέρημα τοϋτο σπουδαιοτάτον τής ήμετέρας μεθόδου. Και αν μάλιστα σπουδαιοτάτη διήθησις κυτταρίων του έπιπεφυκότος και του ταρσοϋ προσυπάρχη μετά τής τριχιάσεως επί συκώσεων των βλεφάρων, μή ληξάσης έτι τής έπεξεργασίας εις τό τέλος αύτης, τήν ουλώδη συρρίκνωσιν, και τότε ουδόλως άντενδείκνυται ή ήμετέρα μέθοδος, αλλά μάλιστα συνεργεί τά μέγιστα τή ως τάχιστα λήξει τής έπεξεργασίας, απαλλάττουσα τον οφθαλμόν του έρεθισμοϋ του από των νυττουσών, διότι άνευ ουδεμιās άπωλείας βλεφαρικοϋ δέρματος εν χερσι του χειρουργοϋ κείτκι τό μεταφυτεύσαι τό φέρον τάς βλεφαρίδας, όσω ύψηλότερον κρίνη αναγκαϊον, ίνα ουδέποτε ύποτροπή γένηται. Υπόθεσις δ' ότι ή τριχιάσις ύποτροπιάζει, ποιεις επ' άπειρον όπισω τά αυτά, άνευ ουδεμιās άπωλείας, άνευ ουδεμιās δυσμορφίας, άνευ ουδεμιās άδικίας. Ο δέ τά μάλα διαφημισθεισι κοινός τε και ασφαλής τρόπος τής χειρουργίας τής τριχιάσεως κατά Παϋλον τον Αίγινήτην 'Αέτιον και ν. Arlt αν αποτύχη, τί ποιητέον; Ηάλιν όπισω τά αυτά; Φρονώ, ότι ουχι άτιμωρητέι. Απώλεια δέρματος 20 χ.μ. κατά μέσον όρον εν δυσι χειρουργίαισι από του βλεφάρου έστιν ου σμικρόν τι χρήμα και βεβαίως πρds τή δυσμορφία και λογώφθαλμος επιπροστίθεται και δη κακόν μεΐζον και άθεράπευτον άντι σμικροϋ και ιατοϋ.

Κατ' αὐτὰς δ' ἰδίως τὰς εἰδεχθεστάτας τῆς τριχιάσεως μορφάς, καθ' ἃς ὁ ταρσός ἐστι λίαν ἠγχυλωμένος καὶ οὐλωδῶς συνεβρίκνωμένος καὶ σκληρότατος καὶ παχὺς καὶ βραχύτατος, συνυπάρχει δὲ καὶ λαγῶφθαλμος, ἐβραχύνθη δὲ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον καὶ τὸ δέρμα, ἢ ἐμὴ μέθοδος ἀλανθάστως καὶ ἀσφαλῶς ἀποτρέπει τὰς νυττούσας ἀπὸ τοῦ βολβοῦ ἄνευ ἐπαυξήσεως τοῦ λαγωφθάλμου. Ἐπὶ ἐλαφρῶν δὲ περιπτώσεων καὶ τοῦτον ἐθεραπεύσαμεν ταυτοχρόνως, ταμόντες τὴν ταρσοκογχικὴν ταινίαν καὶ κατατείναντες τὸν ταρσόν. Πλεῖστοι τριχιῶντες ἀκαντῶσι παρ' ἡμῖν ἐγχειρηθέντες κατὰ Διοσκορίδην ὑπ' ἀγυρτῶν καλάμῳ τὸ δέρμα λαβιδούντων καὶ περισφιγγόντων, ἕως ἂν ἀποπέσῃ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀδύνατός ἐστι δι' οὐδεμιᾶς μεθόδου ἢ θεραπείας ἐνός τῶν δεινῶν τοῦλάχιστον ἄνευ ἐπιτάσεως τοῦ ἐτέρου. Τοῦτο ἢ ἐμὴ μέθοδος ἀσφαλῶς κατορθοῖ. Καὶ σύνοιδα μὲν ὅτι «ἅπας ὁ λόγος, ἐν ἀπῆ τὰ πράγματα μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν»· ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐπ' ἀκριβές, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι προσεχῶς δημοσιεύσομεν ἑκτενῆ περὶ συκώσεων τῶν βλεφάρων (τραχωματιῶν) πραγματείαν, ἐνθα ἐν ἐκτάσει ἐκτίθενται οἱ διάφοροι τρόποι τῆς ἰάσεως αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐκ τούτων συνεπειῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρις ἡμῶν καὶ ἐνθα διὰ πραγμάτων καὶ πολλῶν ἱστοριῶν ἀσθενῶν, ὀνομαστί, καὶ δι' ἀριθμῶν καὶ διὰ παραβολῆς τῶν ποικιλωτάτων μεθόδων καταδείκνυται, τίνι τρόπῳ ἡμεῖς τάχιστα καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἄνευ ὑποτροπῆς ἰῶμεν τὰς τῶν βλεφάρων συκώσεις (τραχώματα) καὶ τὰς ἰατὰς ἐκ τῶν συνεπειῶν αὐτῶν· καὶ δὴ ὀνομαστί καὶ ἀκριβῶς ἀναφέρονται ἐν αὐτῇ αἱ ἱστορίαι πάντων τῶν τριχιῶντων, οὓς κατὰ τὴν ἐμὴν μέθοδον ἐνεχείρησα, καὶ καταδείκνυνται ἄρα ἔργῳ καὶ οὐχὶ λόγῳ τὰ ἄνω εἰρημένα, ὅτι ἢ ἐμὴ μέθοδος θεραπεύει ἀλανθάστως καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἄνευ ὑποτροπῆς οὔτε δυσμορφίας τὴν τριχίασιν καὶ ὅτι, συνυπάρχοντος καὶ λαγωφθάλμου μικροῦ βαθ-

μοῦ, ἔστιν ἡ μόνη, ἥτις ἐπιτυγχάνει τὴν ἴασιν ἀμφοτέρων τῶν παθῶν συνάμα ἢ ἐν ἀποτυχία τοῦτου τὴν ἴασιν τῆς τριχιάσεως ἀνευ ἐπαυξήσεως τοῦ λαγωφθάλμου. Ἐπιτραπήτω μοι λοιπόν, ἐν ἐνθέρμῳ καὶ μετὰ θάρρους συστήσω τοῖς ὀφθαλμοσόφοις τὴν μέθοδόν μου ταύτην, ἐξ ἧς ἀριστὰ ἔσυχον ἀποτελέσματα.

Ὅταν δὲ μία ἢ δύο μόνον ὦσιν αἱ νύττουςαι, οὐδεμία δὲ οὐλώδης συρρίκνωσις τοῦ ἐπιπεφυκότος ἐνυπάρχη οὔτε τοῦ ταρσοῦ, οὔτε στρογγύλωσις ἄρα τῆς ὀπισθίας γωνίας, καὶ οὐδεὶς ἐπομένως φόβος, μὴ καὶ ἄλλαι βλεφαρίδες προϊόντος τοῦ χρόνου εἰσκλησθῶσιν καὶ γενικὴ γένηται ἡ τριχιάσις, τότε θεραπεύει μὲν καὶ ἡ ἡμετέρα μέθοδος, ἀλλ' εὐκολίας χάριν προτιμῶμεν τὸν ἀναβροχισμόν τῆς νυττούσης, ἢ ἐκτίλλοντες αὐτὴν καταπέρομεν βελόνῃ λεπτῇ ἐν τῷ πόρῳ αὐτῆς καὶ καταστρέφομεν τὸν βολβὸν τῆς τριχός.

6) Ἡ Κανθοπλασία.

α.) Ὁ Richet ποιεῖ δύο βαθείας τομὰς συγκλινούσας ἐν σχήματι , οὗ ἡ μὲν κορυφή κεῖται 10 χ.μ. περίπου ἔξωθεν τοῦ μικροῦ κανθοῦ, τὰ δὲ σκέλη ἄρχονται μικρὸν τι ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ ἔξω κανθοῦ ἀπὸ τῶν βλεφαρικών χειλέων εἶτα δ' ἐκτέμνει πάντας τοὺς ἐκ τῶν δύο διαιρέσεων περιγραφέντας ἰστούς ἀπὸ τοῦ δέρματος ἄχρι τοῦ ἐπιπεφυκότος, διαιρεῖ τοῦτον ἐν τῷ μέσῳ παραλλήλως τῇ βλεφαρικῇ σχισμῇ καὶ συνάπτει τὸν ἐπιπεφυκότα μετὰ τοῦ δέρματος.

β.) Διασχίζουσιν ἐγκαρσίως ἐπὶ 6—10 χ.μ. τὸν μικρὸν κανθὸν καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ πᾶχος εἴτε ψαλλιδίῳ εἴτε σμιλίῳ καὶ ῥάπτουσι τὸν ἐπιπεφυκότα μετὰ τοῦ δέρματος (Ammon, Himly).

Ὅταν σὺν τῇ φαλαγγώσει συνυπάρχη καὶ βλεφαροφίμωσις ἢ, τυχόν, ἀγκυλοβλέφαρον ἢ ἐπαύξησις τῆς πίεσεως τοῦ βλεφάρου ἐπὶ τοῦ βολβοῦ ἔνεκα τῆς οὐλώδους συρρίκνωσεως καὶ δὴ βραχύνσεως τοῦ τε ἐπιπεφυκότος

καὶ τοῦ ταρσοῦ, τότε συνδυάζομεν τὴν κανθοπλασίαν μετὰ τῆς ὑποτομῆς. Ἐπὶ δὲ τοῦ ὀξέος ἐντροπίου ἢ μυλκοῦ σπαστικοῦ, μὴ συνυπαρχούσης σπουδαίας οὐλώδους συβρίκνώσεως τοῦ ἐπιπεφυκότος καὶ τοῦ ταρσοῦ, ἀρκεῖ μόνῃ ἢ κανθοπλασία πρὸς ἴασιν. Προτιμῶμεν δὲ πάντοτε τὴν μέθοδον τοῦ Ammon καὶ Himly τῆς τοῦ Richet, τὸ μὲν διὰ τὸ εὐεκτέλεστον, τὸ δὲ διότι ἢ τοῦ Richet μέθοδος ἐναπολείπει δυσμορφίαν οὐ σμικράν.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ο ΑΛΕΚΤΩΡ.

Ὡς τὸ χριέσατον μεταξὺ ὄλων τῶν πτηνῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ἀλέκτωρ, ὅστις εἶναι πεπροικισμένος ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ ἰκανὴν ὠραιότητα, ὑπερηφάνειαν καὶ τόλμην. Τὸ κατοικίδιον τοῦτο ζῶον εἰς τε τὸ βάδισμα καὶ τὴν στάσιν, εἰς τὴν μετὰ τῶν ἀλεκτορίδων ἀναστροφὴν καὶ εἰς ἅπασαν αὐτοῦ τὴν διαίταν ἔχει πολλὰς τὰς χάριτας καὶ πολλὰ τὰ περίεργα ἰδιώματα. Ὑψοῦ ὑπερηφάνως τὴν ἐστεμμένην αὐτοῦ κεφαλὴν, σκορπίζει πανταχόσε τὰ γοργὰ αὐτοῦ καὶ κατασκοπευτικὰ βλέμματα, ἐνώπιον οὐδενὸς κινδύνου ἐκπλήττεται, ἀλλὰ μετ' ἐπιμονῆς καὶ τόλμης ἀναλαμβάνει ὄντινα δῆποτε ἀγῶνα πρὸς ὄντινα δῆποτε ἐχθρόν. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ξένον ἀλέκτορα, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ ἀναμιχθῇ μετὰ τῶν ἀλεκτορίδων αὐτοῦ, ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ ἤθελε τολμήσει νὰ τοῦ ἀρπάσῃ μίαν ἐκ τῶν ἡγαπημένων του. Ἄπαντα αὐτοῦ τὰ τε διανοήματα καὶ αἰσθήματα γνωρίζει διὰ διαφορῶν ἐντάσεων τῆς

φωνῆς καὶ διαφόρων τοῦ σώματος κλίσεων νὰ ἐκδηλοῖ. Ἄλλοτε μὲν τὸν ἀκούει τις δι' ἰσχυρᾶς φωνῆς νὰ συγκαλῆ περὶ ἑαυτὸν τὰς ἀγαπητάς του, ὁπότεν εὖρη τὸ τυχὸν σπερμάτιον ἢ ἄλλην τινὰ τροφήν. Ἄλλοτε βλέπει τις αὐτὸν ἐν γωνίᾳ τινὶ νὰ συγκαθίζη, καὶ πλήρης ζήλου νὰ προσπαθῆ νὰ κάμῃ λάκκωμα, ὅπερ θὰ χρησιμεύσῃ ὡς μικρὰ φωλεά δι' ἐκείνην ἐκ τῶν ἀλεκτοριδῶν, ἣν ὑπὲρ πάσας ἀγαπᾷ. Ἄλλοτε πάλιν μὲ βάδισμα ὑπερήφανον ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ τάγματός του, τοῦ ὁποίου εἶναι ὁδηγός καὶ ὑπερασπιστής ἐξέρχεται ἔξω εἰς τοὺς ἀγρούς, ἀλλὰ μόλις ἔχει προχωρήσῃ ἑκατὸν βήματα, ἀκούει ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ σταύλου τὴν χαρμόσουν καὶ ἐνθουσιώδη φωνὴν ἀλεκτορίδος, ἣτις ἀναγγέλλει, ὅτι ἐγέννησεν ὠόν. Δρομαίως ἐπιστρέφει, χαιρετίζει αὐτὴν διὰ τρυφερῶν βλεμμάτων, συνεπιφωνεῖ εἰς τὴν χαρμόσουν αὐτῆς φωνήν, καὶ τρέχει ἀκολούθως μετὰ μεγάλης σπουδῆς πρὸς τὸ ἐξεληθὸν τάγμα, ἵνα τεθῆ πάλιν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ. Τὴν ἐλαχίστην μεταβολὴν τῆς ἀτμοσφαιρας αἰσθάνεται, καὶ γνωστοποιεῖ αὐτὴν διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ φωνῆς. Μεγαλοφώνως κράζων προαναγγέλλει ἐπίσης τὴν ἀνατέλλουσαν ἡμέραν, καὶ ἐξεγείρει τὸν φιλόπονον χωρικὸν πρὸς νέαν ἐργασίαν. Ἀναβαίνει πολλάκις ἐπὶ τινος τοίχου ἢ ἐπὶ τινος στέγης, πλήττει ἰσχυρῶς τὸν ἀέρα μετὰς πτέρυγας αὐτοῦ, καὶ κράζων φαίνεται ὡς νὰ λέγῃ· «ἐδῶ εἶμαι κύριος! τίς τολμητίας δύναται νὰ μετρηθῆ μετ' ἐμοῦ;» Ὅταν δὲ καταδιώκῃται ὑπὸ ἀνθρώπου τινός, τότε πάλιν χλευαστικῶς κράζων μετ' ὄλης του τῆς δυνάμεως καταγελά τοῦλάχιστον ἐχθρὸν, τὸν ὁποῖον δὲν δύναται νὰ βλάψῃ.

Ὁραιότατα ἀναπτύσσει ὄλην αὐτοῦ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ χάριν, ὁπότεν λίαν πρῶτὶ, κεκμηκῶς ἐκ τῆς μακρᾶς ἀναπαύσεως καταλείπει τὸν ὄρνιθῶνα, καὶ πρὸ αὐτοῦ διὰ κοικίλων κλίσεων καὶ κινήσεων χαιρετίζει χαριέντως τὰς ἐξερχομένας ἀλεκτορίδας. Ἄλλ' ἀκόμη ὠραιότερος καὶ μᾶλλον ἢ

περήφανος φαίνεται ἐν τῇ στιγμῇ, καθ' ἣν προσβάλλει τὴν ἀκοήν αὐτοῦ ἢ φανὴ ξένου ἀλέκτορος. Ἄνορθοῦται, ἀκροᾶται, θιάζει πρὸς τὰ πρόσω μετὰ τόλμης, λύει τὰς πτέρυγας του, πλήττει μὲ αὐτὰς τὸν ἀέρα καὶ προκαλεῖ ἐκεῖνον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς τῆς φωνῆς εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἢ δὲ τόλμη αὐτοῦ ἐκφαίνεται ζωηροτέρα, ὅταν ὁ ξένος ἀλέκτωρ εἰσπηδήσῃ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ αὐλήν, ἢ ἄλλως πλησιάσῃ πρὸς τὴν ἀγέλην του. Ῥίπτει βλέμμα περιφρονητικὸν ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ, προκαλεῖ αὐτὸν εἰς μάχην διὰ πολλῶν καὶ ὀργίλων φωνῶν καὶ ὀρμᾶ θαρβυαλέως κατ' αὐτοῦ εἴτε μέγας εἶναι εἴτε μικρός. Ἦδη συμπλέκονται. Τὰ περὶ τὸν λαϊμόν των πτερὰ προβαλλόμενοι σχηματίζουσιν ἀσπίδα, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν σπινθηροβολουσι, καὶ ἕκαστος ὀρμῶν κατὰ τοῦ ἄλλου μεθ' ὅλης τῆς ἰσχύος του ζητεῖ νὰ καταβάλλῃ αὐτόν. Τίς θέλει εἶσθαι ὁ νικητής; Ἄμφοτεροὶ φαίνονται ἴσοι κατὰ τε τὴν τόλμην καὶ τὰς δυνάμεις. Ἐκάτερος προσπαθεῖ νὰ κερδίσῃ ὑψηλότερόν τινα τόπον, ὁπόθεν ἐπιτιθέμενος νὰ δύναται μετὰ μείζονος ἰσχύος νὰ ἀγωνίζηται. Ἐπὶ μακρὸν διαρκεῖ ἡ μάχη, ἀλλὰ πάντοτε δὲν δύναται νὰ διαρκέσῃ. Αἱ δυνάμεις αὐτῶν ἀποκάμνουσι, καὶ μεσολαβεῖ βραχεῖά τις ἀνάπαυλα. Μὲ τὴν κεφαλὴν κάτω νεύουσιν καὶ ἐτοιμὴν ἕκαστοτε πρὸς τε ἄμυναν καὶ πρὸς ἐπίθεσιν, μὲ τὸ βράμπος ψυχία χύματος ἀνασκαλεῦσον, ὡς νὰ ἤθελον διὰ τούτου νὰ ἐμπαίξωσι τὸν ἐχθρόν, ὅτι δὴθεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀγῶνος ἀφίνουσιν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς τροφῆς, ἴστανται πλήρεις θυμοῦ ἀπέναντι ἀλλήλων. Καὶ ἤδη κράζει πάλιν ὁ εἰς μὲ τρέμουσαν φωνήν, διότι ἀσθμαίνει εἰσέτι, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἐφορμᾷ ὁ ἕτερος κατ' αὐτοῦ. Μὲ νέαν λύσσαν συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς πρότερον ἀγωνίζονται, ἀλλὰ τέλος καὶ εἰ πόδες καὶ τὰ πτερὰ αὐτῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ καμάτου δὲν εἶναι πλέον ἐπιτήδεια πρὸς τὸν ἀγῶνα· τότε συναρπάζονται εἰς τελευταῖον καὶ φρικώδη ἀγῶνα. Δὲν ἀναπηδῶσι πλέον, ἀλλὰ χαλαζῆς δίχην ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτῶν αἱ ὑπὸ

τοῖς ῥάμφοις πληγαί, καὶ καθαιμάσσουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.

Τέλος τὸν ἐχθρὸν ἐκλείπει τὸ θάρρος· ταλαντεύεται, ὀπισθοχωρεῖ, καὶ ἀφοῦ ἤδη λάβῃ μίαν τελευταίαν ἰσχυρὰν πληγὴν, γίνεται ἡ κρίσις τῆς μάχης. Ἄνορθοῖ τότε ὑπὸ φρίκης τὰ ῥαχιαῖα αὐτοῦ πτερὰ, ἐγείρει τὰς πτέρυγας, χαμηλώνει τὴν οὐρὰν, ζητεῖ γωνίαν τινὰ, συμμαζεύεται, καὶ κακαρίζει ὡς τις ἀλεκτορίς, διότι πιστεύει, ὅτι παριστάων ἑαυτὸν ὡς ἀλεκτορίδα, θὰ τύχῃ συγγνώμης καὶ οἴκτου. Ἄλλ' ὁ νικητὴς δὲν φενακίζεται διὰ κακαρισμοῦ. Ἀφοῦ ἀναλάβῃ τὴν ἀναπνοὴν του ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, πλήττει τὸν ἀέρα μὲ τὰς πτέρυγας, κράζει ἀγρίως καὶ ὀρμᾷ πρὸς καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ἤδη δὲν ἀμύνεται πλέον, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι θὰ ἐξέπνεεν ἀμέσως ὑπὸ τὰς πληγὰς τοῦ ἐξηγριωμένου νικητοῦ. Τοῦτο, ὅτι συνήθως ὁ ἀλέκτωρ τῆς οἰκίας ἀγωνίζεται μετὰ μείζονος θάρρους καὶ μείζονος ἐπιτυχίας, εἶναι λίαν φυσικόν, καὶ σπανίως τολμᾷ ὁ νικηθεὶς νὰ μετρηθῇ ἐκ νέου μετὰ τοῦ νικητοῦ, καὶ ἂν ἀκόμη διαμένῃ ἐν τῇ αὐτῇ αὐλῇ μετ' ἐκείνου.

Ἐὰν θέλῃ τις νὰ ἔχῃ ἐν τῇ αὐτῇ αὐλῇ ὁμοιοῦντας ἀλέκτορας, ὀφείλει νὰ τρέφῃ ἕνα νέον μεθ' ἑνὸς γέροντος, ἢ δύο νέους, εἰ καὶ δὲν λείπουν καὶ τότε αἱ συμπλοκαί. Ὅταν ἔχῃ τις ἕνα γέροντα ἀλέκτορα ἢ πολλοὺς, καὶ παραλάβῃ ἕνα νέον ὠραιότερον, τὸν ὁποῖον θὰ ἐπεθύμει διατηρῶν μετ' ἐκείνων νὰ ἐπιστήσῃ ὡς ἡγεμόνα τρόπον τινα καὶ προστατὴν τοῦ πλήθους τῶν ἀλεκτορίδων, τότε ὀφείλει νὰ μὴ ἀπολύσῃ αὐτὸν εἰς τὴν αὐλὴν ἀμέσως καὶ αἰφνῆδιως, διότι ἐξάπαντος θὰ ἐπιπέσωσιν ἐκεῖνοι κατ' αὐτοῦ. Ὅφείλει τὸν γεροντότερον μίαν ἢ πλείονας ἡμέρας νὰ ἀποκλείσῃ εἰς τι μέρος, καὶ τότε πρῶτον νὰ ἀπολύσῃ αὐτὸν, ὁπότεν ὁ νέος γνωρισθῇ μὲ τὰς ἀλεκτορίδας, καὶ καταστῇ παντελῶς συνήθης καὶ οἰκεῖος ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ τότε ὁμοίως πολλάκις τὰς πρῶτας ἡμέρας πρέπει νὰ δέσῃ τις τὰς πτέρυγας αὐτοῦ,

καὶ συγχρόνως νὰ περιάπτη εἰς τοὺς πόδας των περὶ τὸ πλεῖκτρον δεσμὸν τινα, ὅστις νὰ ἐμποδίζῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὸ νὰ πηδῶσιν.

Καθὼς οἱ ἄνθρωποι οὕτω καὶ οἱ ἀλέκτορες εἰσι πολὺ διάφοροι κατὰ τὴν τόλμην. Τινὲς αὐτῶν φαίνονται μὲν ἀτολμοὶ καὶ δειλοὶ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τοιοῦτοι, οἵτινες οὐδὲν ἐνδίδουσιν, ἐφ' ὅσον δύνανται νὰ κινῶνται. Παιδίον ὧν, λέγει ὁ φυσιοδίφης Lenz, εἶχον ἀναθρέψῃ τρεῖς νεαροὺς ἀλέκτορας δυσμόρφους μὲν καὶ ἀθλίους, ἀλλ' ὅμως πολεμικοὺς, τοὺς ὁποίους δὲν μοὶ ἐσυγχωρεῖτο νὰ περιορίσω κατὰ τὸ δοκοῦν ἢ νὰ σφάζω ποτέ. Ἀκολούθως ἠγόρασα ἓνα μεγαλύτερον καὶ ὠραιότερον ἀλέκτορα, τὸν ὁποῖον προῦρῖσα ὡς ἠγεμόνα τοῦ ὀρνιθῶνος. Διὰ τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος καὶ τὴν φανεράν αὐτοῦ τόλμην οὐδὲν κακὸν ἐφοβούμην, ἀλλὰ τὰ τρία μικρὰ ζῶα, ἅτινα κατ' ἰδίαν ἐν κατοπίῳ τοῦ ἄλλου ἀπέλυσα, ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ νεήλудος μετὰ τοσαύτης λύσσης, ὥστε ἐκεῖνος παρὰ πᾶσαν τὴν γενναιότητα αὐτοῦ οὐδὲν ἠδύνατο νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς νίκης. Ἐλαβον κατ' ἰδίαν τὸν χειρότερον αὐτῶν, συνέδεσα ἰσχυρῶς τὰς πτέρυγας του, καὶ τὸν ἀπέλυσα πάλιν· τὰ πάντα εἰς μάτην. Ἐφώρμησε λυσσαδέστερον καὶ ἀπελπιστικῶς διὰ τοῦ ῥάμφους αὐτοῦ· συνέδεσα τὰ σκέλη αὐτοῦ οὕτως, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ περιπατῇ, ἀλλὰ καὶ κάτω κείμενος ἐφώρμα μετὰ περισσοτέρας πικρίας καὶ χαλεπότητος οὕτως, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ δέσῃ καὶ τὸ ῥάμφος του.

Τούτου γενομένου κατεμαδίσθη οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ ἐναντίου χωρὶς νὰ δύναται οὐδὲ ποσῶς νὰ ἀμύνεται. Ἄλλ' ὅσάκις ἀπεπειρώμην νὰ ἐλευθερώσω αὐτὸν ἐκ τῶν δεσμῶν, ἀμέσως ἤρχιζε τὸν ἀγῶνα μεθ' ὅλης τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης.

Καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ μάχεσθαι διαφέρουσιν οἱ ἀλέκτορες. Οἱ πλεῖστοι μεταχειρίζονται τὸ ῥάμφος αὐτῶν μόνον εἰς τὸ τέλος, τινὲς ἀρχίζουν ἀμέσως δι' αὐτοῦ. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν οἱ ἀλέκτορες μάχονται διὰ τῶν πτερύγων καὶ

τῶν ποδῶν, σπανίως βλάπτουσιν ἀλλήλους, ἂν καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς συνέβη τινὸς νὰ ἐκβληθῇ ὁ ὀφθαλμὸς διὰ τοῦ πλήκτρου τοῦ ἄλλου. Ἄμα ὅμως ἀρχίσωσι νὰ ἀμύνωνται διὰ τοῦ ῥίμφου, πρέπει τις νὰ τοὺς ἀποχωρίζη ἀμέσως ἀπ' ἀλλήλων.

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ.

Γ.

ΕΥΘΥΦΡΩΝ Η ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

Κ. Δεινὸν ἡμῖν ἔρως ἔρωτα, ὦ Εὐθύφρων, καὶ ταῦτα νεαρὸν ὄλως καὶ ἀκμάζοντα, οὐδέ τις τῶν φίλων καὶ οἰκείων νὰ κατανοήσῃ δύναται, τί παθὼν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου τοῖς βιβλίοις καὶ πάσῃ διανοητικῇ ἐργασίᾳ χαίρειν εἰπὼν, δίκελλαν ἀνέλαβες καὶ ἀξίνην καὶ περὶ δένδρα καὶ βλάστας δαπανώμενος ἔξω τοῦ ἄστεως καὶ τῆς κοινωνικῆς τύρβης τὸν πλείστον διατρίβεις χρόνον. Νῦν μάλιστα, ὅτε σύμπαν τὸ διδασκαλικὸν περὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα σπουδάζει ζητήματα· ὅτε ἀπαξάπαντες οἱ περὶ βιβλία καὶ σχολεῖα ἀναστρεφόμενοι, μυριάς ὄλη, ἐν ἐσχάτῃ μοίρα τιθέμενοι αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτῶν, τὴν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ πράξι, περὶ θεωρίας καὶ συστήματα τυρβάζουσι, καὶ δημιουργοὶ αὐτοὶ πολλὰ καὶ παράδοξα διμιουργοῦσι. Καὶ ἐν τοῦτοις σὺ ὁ τοσαῦτα διδάξας ἔτη καὶ τοσοῦτοις προσομιλήσας μαθηταῖς ἐν τε κατωτέροις καὶ ἀνωτέροις ἐκπαιδευτηρίοις, ὁ πολλῶν διδασκαλικῶν ζητημάτων λίαν ἐμπείρως ἔχων, πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἠδύνασο νὰ εἴπῃς περὶ τῶν ζητη-

μάτων τούτων.—Εὐ. Τό γενῶν ἔχον, ὦ Καλλιμάχε, περί μὲν ἐλαίας καὶ σταφυλῆς καὶ εἴτινος ἄλλου τῶν τοιούτων εὐκόλως δύνασαι νὰ ἀκούσης τι παρ' ἐμοῦ, καὶ τοσοῦτον, ὅσον ἡ ὀλιγοετής μου περί τὰ τοιαῦτα πείρα μοὶ παρέχει πρόχειρον, περί δὲ ζητημάτων, οἷα νῦν λέγεις, ἄλλοις δέδοται ἤδη νὰ κρίνωσι.—Κ. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐπὶ τούτῳ ἐγὼ ἐνταῦθα ἦλθον σήμερον, ὅπως ἀκούσω τὴν γνώμην σου ἐπὶ σπουδαίου τινὸς ζητήματος, περί οὗ πολὺς γίνεται λόγος μεταξὺ τῶν ἡμετέρων λογίων, οὐδὲ δύνασαι νὰ μοὶ ἀρνηθῆς τὴν χάριν· καὶ ἐγκαίρως δέ σοι ἐνέτυχον ὑπὸ τὴν πτελέαν ταύτην ἀναπαυόμενον, καὶ ἴσως τοιαῦτά τινα ἐν τῷ νῶ ἀναστρέφοντα.—Εὐ. Ἀληθῶς παρήρχοντο ἐντεῦθεν πρὸ ὀλίγου παῖδες δύο, ἐκ δὲ τῶν βιβλίων, ἅπερ ὑπὸ μάλης ἔφερον, εἶκχζον, ὅτι σχολείου τινὸς μαθηταὶ ἦσαν οἱ παρερχόμενοι. Ἀλλὰ τοσοῦτον ἀδεξίως καὶ βαρβάρως συνδιέλεγοντο, τοσαύτως ξενικὰς καὶ διεφθαρμένας λέξεις ἐγκατεμίγνουον εἰς τὸν λόγον, καὶ τοσαύτας ὕβρεις ἐξήμουν ὁ εἷς κατὰ τοῦ ἄλλου, ὥστε ἐστοχάσθην μήτοι εἰς τὰ σχολεῖα φοιτῶντες οἱ ἡμέτεροι παῖδες τὴν ὕδρευολόγον καὶ διεφθαρμένην ταύτην γλῶσσαν διδάσκονται παρὰ τῶν διδασκάλων.—Ἀκριβῶς περί αὐτοῦ τούτου πρόκειται, ὦ Εὐθύφρον· ἐς καλὸν ἄρα ἦκων, ἐλπίζω τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι οὐκ ὀλίγα θέλω ἀκούσει παρὰ τοῦ σοφοῦ μοὶ φίλου περί τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος.—Εὐθ. Καὶ οὔτε δύναται τις νὰ ἀντιστῆ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου, ὥστε εἰ καὶ ἀτεχνῶς ἀπαράσκευος, ἄς εἰσέλθῃ ἐν τούτοις μετὰ σοῦ ὡς εἰς γυμνασίαν τινα εἰς τὸν περί τοῦ θέματος τούτου λόγον.—Κ. Δηλαδὴ περί τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας τῆς γλώσσης.—Εὐθ. Καθ' ὅσον εὐκόλως τις δύναται νὰ ὀρίσῃ, ὦ ἀγαπητὲ Καλλιμάχε, Γλῶσσα εἶναι ἢ διὰ τοῦ λόγου ἐνεργουμένη ἔκφρασις τῶν διανοημάτων ἡμῶν. Διανοεῖσθαι ἄρα καὶ λέγειν ἴστανται ἐν ἀμεσωτάτῳ ἀπ' ἀλλήλων ἐξαρτήσῃ. Τὸ διανόημα γεννᾷ τὴν γλῶσσαν, καὶ ἡ γλῶσσα γεννᾷ τὸ διανόημα· διότι κα-

ὥς τὸ διανόημα, κεκρυμμένον εἰσέτι ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου ὡς αὐλόν τι, τείνει νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἐξω κόσμον, σάρκα καὶ ὀστά λαβὸν ἐκ τῆς γλώσσης, ἣν αὐτὸ τοῦτο διαπλάττει, οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα ἔχει τὴν δύναμιν τὰς ἐποπτείας τοῦ λαλοῦντος νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸν ἀκούοντα, καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ νὰ διεγείρῃ ἐπίσης εἰς ἐκεῖνον. Τὸ διανοεῖσθαι ἄρα εἶναι σιωπηλῶς λαλεῖν καὶ τὸ λαλεῖν μεγαλοφώνως διανοεῖσθαι. Ἐκ τούτου ἔπεται, ὅτι ἡ τῆς διανοίας μὀρφωσις καὶ ἡ τῆς γλώσσης μὀρφωσις ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων, ἀπαιτοῦσιν ἀλληλα, καὶ οὐδέποτε ἐν τῇ διδασκαλίᾳ πρέπει νὰ διαχωρίζωνται, ἀλλ' ἀμφοτέρα ἐν ἴσῃ ἀναπτύξει καὶ ἐνεργείᾳ νὰ ἀποβαίνωσιν οἱ κυριώτατοι συντελεσταί, τὰ γενικώτερα μέσα πάσης πνευματικῆς μορφώσεως.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ γλῶσσα τοσοῦτον σχετίζεται μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας, ὀφείλει νὰ ἀξιοῦται καὶ τῆς πρώτης θέσεως ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· ἐν τῷ Δημοτικῷ μάλιστα σχολείῳ ἡ μητρικὴ γλῶσσα ὀφείλει νὰ θεωρῆται ἡ πρώτη καὶ σπουδαιότερα ὕλη πρὸς διδασκαλίαν. Διότι, ὅπως ἐν τῇ γλώσσῃ ἐνυπάρχει τὸ πᾶν, οὕτως ἡ γλῶσσα ἀσκεῖ τὴν ἐπιβρόχην αὐτῆς ἐπὶ ὄλων καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν ἐκφάνσεων τῆς ψυχῆς, τοῦ τε γνωστικοῦ, τοῦ συναισθητικοῦ καὶ τοῦ βουλητικοῦ, τὸ κράτος αὐτῆς εἶναι ἀπεριόριστον.

Ὅσον ὅμως σπουδαία εἶναι ἡ γλῶσσα ὡς μέσον μορφώσεως τοῦ πνεύματος, τόσον δύσκολος εἶναι ἡ διδασκαλία αὐτῆς. Ἡ γλῶσσα οὐδόλως εἶναι πλῆθος συσσωρευμένων λέξεων, ὅπερ δύναται τις μηχανικῶς διὰ τῆς μνήμης νὰ κατακτήσῃ, ἡ ἀλόγως ἰδίαις δυνάμεσι νὰ πολυπλασιάσῃ καὶ αὐξήσῃ· ἀλλ' ἔχει ζῶντα ὀργανισμόν, ὃν ἰσχυρῶς ὀφείλει τις νὰ κατανοήσῃ, καὶ μόνον διὰ τῆς ἐν ἐπιγνώσει ἀναπλάσεως καὶ παραγωγῆς νὰ ἐπιδιώξῃ τὸ ἐν αὐτῷ πλῆρες καὶ τέλειον. Διπλοῦς δὲ εἶναι πάντοτε ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς γλώσσης· α.) ὁ μαθητῆς ὀφείλει νὰ μάθῃ τὰ

ἐν τῇ γλώσση διατετυπωμένα διανοήματα τῶν ἄλλων ὀρθῶς
 νὰ κατανοῇ· β.) ὀφείλει νὰ γίνῃ ἰκανὸς τὰ ἴδια ἑαυτοῦ δια-
 νοήματα εἰς καθαρὸν καὶ ἀναμφίβολον εἶδος νὰ διατυποῖ. Ἄλ-
 λ' οἱ δύο οὗτοι σκοποὶ χρήζουσι περιορισμοῦ τινος ἐν τῷ Δη-
 μοτικῷ σχολείῳ. Ἐν αὐτῷ ἡ κατανόησις τῆς γλώσσης οὔτε
 ἐπιστημονικὴν τινα (φιλολογικὴν ἢ φιλοσοφικὴν) ἔρευναν τῆς
 γλώσσης προϋποθέτει καὶ προαπαιτεῖ, οὔτε λαμβάνει ὑπ' ὄψιν
 πολὺ τοὺς ἐπιστημονικοὺς ἔργους, τὰς ἐπιστημονικὰς ἐκείνας λέ-
 ξεις καὶ φράσεις, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς ὠρισμένον ἐπάγγελ-
 μα (δηλ. Ἰατρικὴν, Ἀρχιτεκτονικὴν κλπ.). Ὅταν ὁ μαθητὴς
 ἐννοῇ τὰ ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἀντιληπτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως κεί-
 μενα διανοήματα, ὅταν δύναται ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῶν ἐ-
 χόντων ἄμεσον σχέσιν μετ' αὐτοῦ ἐρωτώμενος νὰ δίδῃ ἐπιεικῆ
 τινα λόγον, μετὰ τῶν ἀνθρώπων εἰς ὠρισμένην συνδιάλεξιν
 νὰ εἰσέρχεται, καὶ ἐν γένει τὰς γλωσσικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας νὰ
 ἐκπληροῖ, τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον ἐξετέλεσε τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἐ-
 πίσης ἡ ἐπιτηδειότης εἰς τὸ ἐκφράζεσθαι δὲν ὑπονοεῖ τὴν ἐπί-
 τευξιν γυμνῆς τινος εὐγλωττίας, ἢ μεγάλης ἐτοιμότητος εἰς τὸ
 λέγειν. Ὅταν ὁ παῖς μετὰ ρεούσης ἀδολεσχίας οὐδένα ἀφίνει
 νὰ ὁμιλήσῃ, ὡς τις ἐμπόρου ὑπάλληλος ὅπισθεν τῆς τραπέζης
 τοῦ ἐργαστηρίου, δὲν συμπεραίνεται ἐκ τούτου, ὅτι καλῶς ἐκ-
 τελεῖ τὸ ἔργον του τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον. Πολλῶ μᾶλλον ἡ
 ἐπιτηδειότης αὕτη ὑπονοεῖ σαφήνεια, ὀρθότητα, ὠρισμένους
 τύπους ἐκφράσεως καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν εἰς τὴν φύσιν τοῦ παιδὸς
 ἀναλογοῦσαν ἀπλότητα. Ὅταν ὁ παῖς εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ
 διδασκάλου καὶ τῶν γονέων του μετὰ συνέσεως καὶ καθαρό-
 τητος, μετὰ βεβαιότητος καὶ ἀφοβίας ἀποκρίνεται, ὅταν κοι-
 νῶς κατανοούμενα πράγματα, ὄχι μόνον προφορικῶς, ἀλλὰ καὶ
 γραπτῶς ἐν ἀφελείᾳ νὰ ἐκθέσῃ δύναται, τότε τὸ Δημοτικὸν
 σχολεῖον ἐπέτυχε τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Τὰ περαιτέρω ἀνήκουσιν
 εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα ἢ τὸν μετὰ ταῦτα βίον. Ὅσοπος τῆς
 γλωσσικῆς διδασκαλίας ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ κεῖται ἐντὸς
 τοῦ κύκλου τῆς γενικῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ.

Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἀνάγκη πλησιεστέρου τινός ὀρισμοῦ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας. Ὅποιοιδήποτε μαθήματος διδασκαλία, ἐφ' ὅσον ἀσχολεῖται εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς γλώσσης εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐρμηνείας δηλ. τοῦ λεκτικοῦ κατανόησιν τῶν διανοημάτων, εἶναι γλωσσικὴ διδασκαλία. Ἐκ ταύτης ὁμως τῆς εὐρυτέρας ἐννοίας τοῦ πράγματος διακρίνεται ἡ στενωτέρα αὐτοῦ ἐννοια, καθ' ἣν ἡ γλῶσσα αὐτὴ προβάλλεται ὡς αὐτοσκοπὸς τῆς διδασκαλίας, καὶ ὄχι τὸ διανόημα, ὅπερ μόνον ὡς φυσικὸν παρακολούθημα καὶ ὑποβόηθημα συνυπάρχει, ἐνῶ ἐν τῇ πρώτῃ περιστάσει ἡ γλῶσσα εἶναι μέσον ἀπλοῦν πρὸς κατανόησιν τῶν διανοημάτων. Τὰ διανόηματα ταῦτα τὰ ἐκ τῆς καθόλου διδασκαλίας προσποριζόμενα εἰς τὸν μαθητὴν πρόκειται ἡ γλωσσικὴ διδασκαλία εἰς ὀρθολεκτικὸν καὶ ὠρισμένον τύπον ἐκφράσεως νὰ φέρῃ καὶ τοῦτον νὰ διδάξῃ εἰς τὸν παῖδα.

Ἄλλὰ τίς εἶναι οὗτος ὁ ὀρθολεκτικὸς καὶ ὠρισμένος τύπος ἐκφράσεως, ὃν πρόκειται νὰ διδάχθῃσιν οἱ σημερινοὶ Ἑλληνόπαιδες ἐν τοῖς ἡμετέροις Δημοτικαῖς σχολείοις; Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἔχει σήμερον πέντε σαφῶς ἀπ' ἀλλήλων διακρινομένας γλώσσας: α.) τὴν γλῶσσαν τοῦ κοινοῦ λαοῦ, ἥτις καὶ αὐτὴ ἔχει πολλὰς κατὰ τόπους διαφοράς. β.) τὴν γλῶσσαν τὴν λαλουμένην ὑπὸ τῶν ἐγκύκλιόν τινα παιδείαν λαβόντων, ἥτις ὁπωσδήποτε εἶναι ὁμοιόμορφος πανταχοῦ. γ.) τὴν ὑπὸ τῶν λογίων τοῦ ἔθνους γραφομένην. δ.) τὴν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει γλῶσσαν, ἣν ὀφείλει θεοαίως καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν Ἑλλήνων νὰ κατανοῇ, ὑπεράνω δεῦλων τούτων ὡς τιμαλφὲς στέμμα ἴσταται μετ' ἀπαραμίλλου καλλονῆς καὶ χάριτος ἡ ἀρχαία κλασσικὴ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσα.

Ἐνταῦθα θεοαίως οὐδεμία ἔρις οὐδὲ ἀμφιβολία ἀπλῆ δύναται νὰ ὑπάρξῃ περὶ τοῦ τίνα γλῶσσαν πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ ἡμέτερον Δημοτικὸν σχολεῖον ὡς διδασκτέαν, Παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτὲι ὁ καιρὸς τῆς πλάνης, καθ' ὃν ἐνομίζετο, ὅτι ἡ ἀρχαία κλασσικὴ γλῶσσα πρέπει νὰ τίθηται ὄχι μόνον ὡς τελικὸς σκοπός, ἀλλὰ καὶ ὡς πρώτη βῆσις τῆς γλωσσικῆς διδασκα-

λίας και ἐν αὐτῷ ἀκόμη τῷ Γραμματοδιδασκαλείῳ. Ἀληθῶς
 πρὸ πολλοῦ ἤδη (ἀπὸ τοῦ ἀνιδίμου Κοραῆ) ἡ σπουδὴ τῆς
 νέας Ἑλλ. γλώσσης θεωρεῖται ὡς ἀνάγκη ἀπαραίτητος, καὶ
 στοιχεῖον ἀναπόδραστον τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως ἡμῶν.
 Ἐν τῷ Δημοτικῷ μάλιστα σχολείῳ ἡ τῆς γλώσσης ταύτης
 σπουδὴ ὀφείλει νὰ τίθεται οὐ μόνον ὡς καλὴ κρηπίς, ἀλλὰ καὶ
 ὡς κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς τῆς διδασκαλίας. Τοιοῦτρόπως διδε-
 ται εἰς τὸν Ἑλλ/παιδα δεξιότατον καὶ ἰσχυρότατον ὄργανον πρὸς
 τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο θέλει γίνῃ
 διὰ τε τῶν ἐφημερίδων, τῶν Περιοδικῶν καὶ τῶν βιβλίων ἐν
 γένει, ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν λογίων γραφομένη
 γλῶσσα τῶν βιβλίων, ἡ καθαρὰ καὶ κανονικὴ ἢ ἐκ τῆς ἀρχαίας
 κλασσικῆς ἀπορρέουσα καὶ ἐκεῖθεν τρεφόμενη, αὕτη πρέπει νὰ
 τίθεται ὡς αὐτοσκοπὸς τῆς γλωσσικῆς ἐν τῷ Δημοτικῷ σχο-
 λείῳ διδασκαλίας. Μόνον δὲ διὰ τὰς θρησκευτικὰς χρείας τοῦ
 Ἑλληνος ὀφείλει εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ (*)
 σχολείου νὰ διδάσκηται ἡ τῶν ἱερῶν βιβλίων γλῶσσα, χωρὶς
 οὐδόλως νὰ παραμειληται καὶ ἡ ἐκ παραλλήλου διδασκαλία
 τῆς πρώτης. Ἡ νεοελληνικὴ αὕτη καθαρὰ τῶν βιβλίων γλῶσ-
 σα ὀφείλει νὰ ἀποβῇ κοινὸν τοῦ ἔθνους κτῆμα καὶ γνώρισμα
 διὰ τοσοῦτους καιριοῦτους σκοποῦς, οὓς ἐνταῦθα οὐδόλως
 εἶναι καιρὸς νὰ ἀναφέρωμεν καὶ περὶ ὧν ἔγραψαν πολλάκις οἱ
 ἡμέτεροι λόγιοι. Ἀληθῶς ἂν ἡ ἀπόκτησις τῆς καθαρᾶς καὶ
 κανονικῆς γλώσσης τῶν βιβλίων εἶναι καὶ μένει ὁ κύριος σκο-
 πὸς τῆς ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ διδασκαλίας, ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ
 τοῦ σκοποῦ τούτου κεῖται ὄχι μόνον ἔθνικόν ἀλλὰ καὶ ἠθικόν
 στοιχεῖον, διότι οἱ παῖδες ἡμῶν διδασκόμενοι τὴν γλῶσσαν
 ταύτην ὀφείλουσιν ὄχι μόνον νὰ γνωρίζωσι καὶ κατανοῶσιν
 αὐτήν, ὄχι μόνον νὰ μεταχειρίζωνται καὶ πιστῶς νὰ ἀγαπῶ-
 σιν, ἀλλ' ὀφείλουσιν, ὡς εὐστόχως παρατηρεῖ ὁ Kellner διὰ

(1) Ἐν τῷ Δημοτικῷ ἐνταῦθα ἐννοοῦμεν συνάμα καὶ τὸ Ἑλλ. σχολεῖον.

τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν, νὰ πληρῶνται Ἑλληνικῆς διασκέψεως Ἑλληνικοῦ πνεύματος, Ἑλληνικῆς αἰσθήσεως, Ἑλληνικοῦ βίου. Ταυτοῦτός τις σκοπὸς εἶναι ἄξιος τοῦ ἰδρωτός τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ μαθητοῦ.

Ἦδη προβάλλεται ἡ ἐξῆς ἐρώτησις. Διὰ τίνος μέσου ἐπιτυγχάνεται ὁ εἰρημένος σκοπὸς τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας;— Ὑπῆρξεν ἐποχὴ συμφορᾶς, καθ' ἣν τοὺς πρακτικοὺς σκοποὺς τῆς διδασκαλίας τῆς γλώσσης ὑπέτασσον εἰς τὴν ἀκαιρον καὶ ἄγονον θεωρίαν τοῦ εἶδους αὐτῆς, εἰς μόνην τὴν αὐστηρὰν καὶ τυραννικὴν ἐκμάθησιν τῶν τύπων τῆς. Ὅτι ἐθεωρεῖτο καλὸν διὰ τὰ Γυμνάσια καὶ Πανεπιστήμια, τοῦτο κακοζήλως ἐμιμείτο τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον. Ὅθεν ἐμάνθανον ἐν αὐτῷ οἱ παῖδες πλῆθος κανόνων, καὶ ἀκόμη μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἐξαιρέσεων ἀπὸ μνήμης· ἐκλινοσὺν ὀνόματα καὶ ῥήματα, καὶ ἐπληροῦτο ἡ μνήμη αὐτῶν μὲ νεκρὰς ἐννοίας καὶ κενοὺς τύπους. Ὁ χρόνος τῆς κακοδαίμονος ταύτης πλάνης εὐτυχῶς παρῆλθεν. Ἐπεγνώσθη ἀπὸ πολλοῦ, ὅτι ὁ μαθητὴς δύναται νὰ κατέχη ὅλους τοὺς γραμματικοὺς κανόνας, χωρὶς νὰ κατέχη τὴν γλῶσσαν. Ἡ πείρα μεγαλοφώνως κηρύττει, ὅτι ὅχι ἡ γνῶσις τῆς γραμματικῆς θεωρίας, ἀλλ' ἡ πρακτικὴ ἀσκήσις ἐν τῇ γλώσσῃ ὀφείλει νὰ ᾔηται ἡ πρώτη. Πρῶτον γύμνασις ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου, καὶ κατόπιν διδασκαλία ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς Μουσικῆς. Πρῶτον εἰσαγωγὴ τοῦ μαθητοῦ εἰς τὴν γλῶσσαν διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς πρακτικῆς ἀσκήσεως, ἀκολούθως αἱ γραμματικαὶ σκέψεις ἐπὶ τῆς φύσεως τῆς γλώσσης. Ἐπεγνώσθη, ὅτι ἡ γλῶσσα μόνον διὰ τῆς γλώσσης, δηλ. διὰ τῆς ζώσεως μετ' αὐτῆς οἰκειότητος διδάσκεται, ὅτι ὅχι ἡ ἀνάπτυξις τῆς συνειδήσεως τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἡ καλλιέργεια τῆς αἰσθήσεως αὐτῆς ὀφείλει νὰ προηγηθῆται.

Ἀληθῶς τότε δικαιοῦταί τις νὰ περιμείνη καρποὺς ἀξιολόγους ἐκ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας, ὅταν διὰ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀσκήσεων ἐν τε τῇ προφορικῇ καὶ γραπτῇ

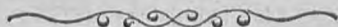
ἀναστροφῆ μεταξὺ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ ἐπὶ τῆς γλώσσης τῶν βιβλίων, καλλιεργηθῆκαὶ μορφωθῆ οὕτω τὸ γλωσσικὸν αἶσθημα τοῦ δευτέρου, ὥστε αὐτὸς νὰ δύναται ἐνστίγχτως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πείρας καὶ τῆς συνηθείας νὰ διακρίνῃ τὸ ὀρθὸν ἀπὸ τὸ ἐσφαλμένον, καὶ οὕτω νὰ ἐδραιοῖ τὸ θεμέλιον, ἐφ' οὗ κατόπιν θὰ ἐποικοδομήσῃ πᾶσαν θεωρίαν καὶ πᾶσιν ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τῆς γλώσσης. Κατὰ ταῦτα προηγείται πρῶτον ἡ προφορικὴ ἄσκησις, ἣτις συνίσταται ἐκ δύο ἐργασιῶν τοῦ ἀκροάζεσθαι καὶ τοῦ λέγειν· μετὰ δὲ ταύτης συνδέεται ἀκολουθῶς ἡ γραφικὴ ἄσκησις, ἣτις περιλαμβάνει τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν. Οἱ κύριοι λοιπὸν συντελεστοὶ τῆς κατὰ τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα γλωσσικῆς μορφώσεως εἶναι τὸ ἀκροάζεσθαι, λέγειν, ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν. Ἡ ἀκρόασις τοῦ ἀπαγγελλομένου καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ γραπτοῦ λόγου ὑπηρετοῦσι μᾶλλον εἰς τὴν κατάληψιν τῆς γλώσσης· ἀπεναντίας τὸ λέγειν καὶ γράφειν σκοποῦσι μᾶλλον τὴν μόρφωσιν τῆς ἐν τῇ γλώσσῃ ἐπιτηδεϊότητος. Αἱ διάφοροι ὁμῶς ἐνταῦθα πνευματικαὶ ἐργασίαι, αἱ διενεργοῦσαι τὴν ποικίλην ὑπαμοιβὴν τῶν διανοημάτων ἐν μέρει διὰ τῆς ἀκοῆς, ἐν μέρει διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, τόσον συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλας, ὥστε ἐν τῇ πρακτικῇ διδασκαλίᾳ γλωσσικὴ κατανόησις καὶ γλωσσικὴ ἐπιτηδεϊότης, γλωσσικὸν αἶσθημα καὶ γλωσσικὴ συνείδησις δὲν χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αὐστηρῶς, ὅσον ἐν τῇ θεωρίᾳ. Ὅτι θεωρεῖ τις τὴν μίαν φορὰν ὡς σκοπὸν, εἶναι τὴν ἄλλην μέσον καὶ τὰνάπκλιον.—Κ. Καὶ βεβαίως ἐνταῦθα θέλετε ἔχει τὴν συνήθη ἡμῶν ἀγαθότητα νὰ μοι ἐξηγήσητε καὶ ἀναπτύξητε ὑπὸ τίνος ἀρχῆς καὶ τίνι τρόπῳ περίπου ἐφείλουσιν ἐν τῷ σχολείῳ νὰ ἐκτελῶνται αἱ τέσσαρες ἐργασίαι, περὶ ὧν ἐποίησατε λόγον.—Εὐχαρίστως λίαν, καθόσον ἄλλως ἢ περὶ τοῦ θέματος τούτου συνδιάλεξις ἡμῶν θὰ ἦτο λίαν ἐλλιπής. Καὶ πρῶτον ἡ ἀκρόασις. Ἡ ἐμάθησις πάσης γλώσσης κατὰ φων-

εικόν λόγον ἀρχίζει ἐκ τῆς ἀκροάσεως. Καθὼς τὸ νήπιον τὴν μητέρα αὐτοῦ ἀκροώμενον συνηθίζει νὰ ψελλίζει τὰς πρώτας αὐτοῦ λέξεις, οὕτω καὶ ὁ μαθητὴς ἐν τῷ σχολείῳ διὰ τῆς ἀκροάσεως τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ εἰσέρχεται εἰς τὴν κανονικὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης. Πρὸς τὸ ὀρθῶς ἀκούειν ὁμῶς δὲν εἶναι ἀναγκαῖα μόνον δύο ὑγιή ὄτα. Πολλῶ μᾶλλον ὁ μαθητὴς ὀφείλει πρῶτον περιμαζευμένον ἔχων τὸν νοῦν του νὰ κρατῆται τοσοῦτον προσεκτικὸς, ὥστε ἡ προσεκτικὴ ἀκρόασις νὰ καθίσταται δι' αὐτὸν σιωπηλὴ τις ἀπόκτησις Ἡ προσοχὴ αὕτη προϋποθέτει μὲν ἀπὸ μέρους του ἀσκησίν τινα ἐν τῇ ὑπακοῇ καὶ τῇ ἐγκρατείᾳ (κατακρατῆσει ἑαυτοῦ)· ἀλλὰ προσ απαιτεῖται ἐξ ἴσου ἡ καθολοῦ τάξις καὶ ἡσυχία τοῦ σχολείου νὰ ᾔηται τάσον ἀνύπνου καὶ σταθερά, ὥστε οὐδόπως νὰ διασπᾶται ἡ προσοχὴ τοῦ ἀκροωμένου. Απαιτεῖται δεῦτερον ἡ προτεινομένη διδασκτικὴ ὕλη νὰ παρουσιάζεται εἰς τὸν μαθητὴν οὕτως, ὥστε νὰ γίνηται ἐκεῖνος ὄλος βλέμμα καὶ ἀκοή, νὰ κολυμβᾷ ἐν τῇ διδασκτικῇ ὕλει, καθὼς καὶ ἡ ὕλη ἐν αὐτῷ. Τοῦτο γίνεται, ὅταν τὸ περιεχόμενον αὐτῆς εἶναι πλούσιον εἰς συλλογισμοὺς καὶ διὰ τῆς πλοκῆς αὐτοῦ διεγερτικὸν εἰς συλλογισμοὺς. Ἀπαιτεῖται τρίτον ἡ γλώσσα τοῦ διδασκάλου νὰ ᾔηται κατὰ τὸν τύπον αὐτῆς λίαν ἀκριβῆς, λίαν ὀρθὴ καὶ καθαρὰ, καλῶς διηρθρωμένη καὶ νὰ φέρῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ τελείου· διότι ὁ τύπος οὗτος θὰ ᾔηται τὸ πρῶτον καὶ φυσικὸν μέσον τῆς καλλιεργείας τῆς γλώσσης. Τὸν χαρακτῆρα τῆς τελειότητος ὀφείλει νὰ φέρῃ ὄχι μόνον ἡ διήγησις καὶ ἀπαγγελία, ἀλλὰ καὶ ἀπλῆ τις ἐρώτησις τοῦ διδασκάλου. Καὶ ἐπειδὴ τὸ τέλειον δὲν ἔχει πολλὰς μορφάς, οὔτε ἐπιδέχεται πολλὴν μεταβολὴν, πρὸς τὸν σταθερὸν τύπον αὐτοῦ μορφοῦται ὁ μαθητὴς, καὶ διὰ τῆς μιμήσεως ἀποκτᾷ τὸ καλῶς λέγειν.

Τὸ ὑπόδειγμα λοιπὸν τοῦ διδασκάλου εἶναι καὶ ἐνταῦθα τὸ σπουδαιότατον καὶ πρῶτον, τὸ ὀρθῶς ἀκούειν καὶ ζῶντα

φῶς ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ μαθητοῦ τὸ δεύτερον, καὶ ἡ μετὰ ἰσχυρᾶς ἀκριβείας προαγομένη ἀπομίμησις τὸ τρίτον. Καταπαύομεν ἐνταῦθα τὸ περὶ ἀκροάσεως καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ δεύτερον, τὸ λέγειν.

(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ κ.τ.λ.

(Συνέχεια ἰδ. σελ. 244.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΓΑΙΩΝ.

Εἶναι σπάνιον εἰς τὴν τακτικὴν τῶν πραγμάτων πορείαν νὰ συνυπάρξωσιν εἰς τὰ ἀρόσιμα ἐδάφη ὅλοι οἱ οὐσιώδεις ὄροι, ἄνευ τῶν ὁποίων καταντᾶ ἀδύνατος πᾶσα καλλιέργεια. Πρέπει λοιπὸν μὲ τὸν κατάλληλον τρόπον νὰ περιποιήσωμεν εἰς ταύτας τὰς γαίας τὰς ιδιότητας ἐκείνας, αἵτινες δύνανται νὰ καταστήσωσι αὐτὰς, ὅσον τὸ δυνατόν εὐφωρότερας. Τὰ τρία κυριώτερα μέσα τῆς βελτιώσεως τῶν γαιῶν εἶναι ἡ ἐργασία, τὸ κόπρισμα καὶ τὸ λίπασμα.

Ἡ ἐργασία περιλαμβάνει ὅλα τὰ μηχανικὰ ἔργα, δι' ὧν ἀραιοῦσι τὸ ἔδαφος, τοὔτέστιν ἀνακινοῦσι καὶ σχίζουσιν αὐτό, διὰ νὰ δώσωσι δίοδον εἰς τὰς ρίζας, εἰς τὸ ὑέτιον ὕδωρ καὶ εἰς τὸν ἄερα, καὶ νὰ διευκολύνωσι τὴν ἐνέργειαν τῆς θερμότητος καὶ τοῦ φωτός. Ἡ ἐργασία γίνεται τριχῶς: μὲ τὸν λίσγον, μὲ τὴν σκαπάνην καὶ μὲ τὸ ἄροτρον. Μεταχειρίζονται συνήθως τὸν λίσγον πρὸς καλλιέργειαν τῶν κήπων. Ἡ δὲ σκαπάνη εἶναι ἐργαλεῖον ἔχον σχῆμα τρίγωνον, τετράγωνον ἢ δισχιδές, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ ἀμπελουργοὶ ἢ γεωργοὶ, οἵτινες δὲν ἔχουσι ζεύγος βοῶν. Τὸ δ' ἄροτρον εἶναι μηχανὴ σύνθετος ἐκ πολλῶν μερῶν

καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον περίπλοκος κατὰ τὴν ὁποίαν εἶναι προσδιωρισμένη χρειαν. Τοῦτο ἀπαιτεῖ τὴν δύναμιν τῶν ἵππων ἢ τῶν βοῶν, καὶ τοῦτο μόνον μεταχειρίζονται εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν.

Τὰ κυριώτερα μέρη τοῦ ἀρότρου εἶναι ἡ κοπίς (couffie) ἢ ὕννις καὶ τὸ οὖς (versoir). Ἡ κοπίς εἶναι εἶδος μεγάλου σιδηροῦ μαχαιρίου, ὀξέος καὶ κοπτεροῦ, προσδιωρισμένου εἰς τὸ νὰ σχίζη τὴν γῆν καθέτως καὶ νὰ κόπτη τὰς ρίζας τῶν βλαβερῶν χόρτων. Ἡ ὕννις, ἐπίσης σιδηρᾶ, συνεχίζει τὸ ἀρχισθὲν ὑπὸ τῆς κοπίδος ἔργον, τέμνει τὴν γῆν κάτωθεν καὶ ὀριζοντίως. Ἀποσπασθὲν ἀπὸ τῆς ὕννεως τὸ τμήμα τῆς γῆς ὑφούται ἐπὶ τοῦ ὠτός, τὸ ὁποῖον συμπληροῦν τὸ ἔργον, ἀναστρέφει καὶ ἀποτίθησι πλαγίως τοῦτο τὸ τμήμα, κατὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τηρῆ κλίσιν. Τὸ οὖς εἶναι κατεσκευασμένον ἐκ ξύλου πολλὰ σκληροῦ καὶ ἐπιδεκτικοῦ μεγάλης στιλβώσεως, διὰ νὰ δύναται νὰ διολισθαίνῃ εὐκόλως εἰς τὸ αὐλάκιον, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει τὸ ἀρότρον.

Τὸ σχῆμα τοῦ ἀρότρου ποικίλλει διαφοροτρόπως κατὰ τὴν φύσιν τῶν γαιῶν, τὰς ὁποίας εἶναι προωρισμένον νὰ σχίζη, νὰ διακιρῆ ἢ ἀναστρέφῃ. Ὑπάρχουσιν ἀροτρά, τὰ ὅποια ἔχουσιν ἐν προόλκαιον (avant-train) μὲ ἓνα ἢ δύο τροχοὺς, καὶ τῶν ὁποίων κάμνουσι χρῆσιν εἰς τὴν τῶν δυνατῶν γαιῶν καλλιέργειαν. Ἄλλα, ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι προόλκαιον, ὀνομάζονται ἀπλᾶ ἀροτρα. Διὰ νὰ γείνη ἐπωφελῶς ἡ καλλιέργεια, ἐκλέγουσι τὴν στιγμῆν, καθ' ἣν αἱ γαῖαι εἶναι διάβροχοι ὑπὸ τοῦ δετιοῦ ὕδατος, χωρὶς νὰ ἦνε ἄνωγος κάθυγροι. Καλλιεργοῦσιν ἢ ἀροτριῶσιν ὀμαλῶς (aplāt) μὲν, ὅταν ἡ γῆ ριπτομένη πάντοτε ἀπὸ τὸ αὐτὸ μέρος πληροῖ ἀλληλοδιαδόχως τὸ αὐλάκιον, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει τὸ ἀρότρον δι' ἀναχώσεως (par billons) δὲ, ὅταν τὸ ἀρότρον ἀνοίγη αὐλάκια βαθέα δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑφούται ἡ διασχιζομένη γῆ.

ΠΕΡΙ ΣΠΟΡΑΣ ΒΩΛΟΚΟΠΙΑΣ ΚΑΙ ΒΟΤΑΝΙΣΜΑΤΟΣ.

Ἄφοῦ καλλιεργήσωμεν τὴν γῆν, εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον καὶ νὰ βωλοκοπήσωμεν αὐτήν. Αὕτη ἡ ἐργασία γίνεται διὰ τινος ὀργάνου, βωλοκόπου καλουμένου, ἔχοντος σχῆμα τρίγωνον ἢ τετράγωνον, συνισταμένου ἐκ ῥάβδων συνηρμοσμένων καὶ ἐφωδιασμένους μὲ ὀδόντας σιδηροῦς ἢ ξυλίνους, κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Ζευγνύουσιν ἵππον εἰς τὸν βωλοκόπον καὶ διέρχονται δι' αὐτοῦ ἐπάνωθεν τῶν καλλιεργημένων ἢ νεωστὶ ἐσπαρμένων γαιῶν. Διότι σκοπὸς τῆς βωλοκοπίας εἶναι ὄχι μόνον νὰ θραύσῃ καὶ λεπτύνη τοὺς βώλους τῆς γῆς, τοὺς ὁποίους ὑπήγειρε τὸ ἄροτρον, καὶ ν' ἀφαιρέσῃ ἐκ τοῦ μέσου τὰς ρίζας καὶ τὰ ἐπιβλαβῆ χόρτα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπικλύψῃ καὶ καταχώσῃ τὰ σπέρματα, τὰ ὁποῖα πρὸ μικροῦ ἐσπάρησαν. Συμφέρει δὲ νὰ ἐμφυχοῦται ὁ βωλοκόπος διὰ ταχύτητος, ἥτις αὐξάνει τὴν ἐνέργειαν τῶν συγχρούσεων αὐτοῦ, καὶ μάλιστα, ὅταν πρόκηται νὰ θραύσῃ τοὺς βώλους. Ἐπίσης οἱ ἵπποι, διὰ τὸ ταχὺ αὐτῶν βάδισμα, εἶνε ἐν γένει καταλληλότεροι παρὰ τοὺς βόας εἰς τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας.

Συχνάκις διὰ νὰ θραύσωμεν τοὺς βώλους τῆς γῆς, οἵτινες διέφυγον τὴν διττὴν ἐνέργειαν τοῦ ἄροτρου καὶ βωλοκόπου, διὰ νὰ ἐξομαλύνωμεν καὶ στερεώσωμεν τὸ ἔδαφος, μεταχειριζόμεθα τὰς διὰ κυλίνδρου ἰσοπεδώσεις: διέρχονται δηλ. ἐπάνωθεν τῶν γαιῶν μὲ κύλινδρον ἐκ ξύλου, λίθου, ἢ μετάλλου συρόμενον ὑπὸ ὑποζυγίων.

Αἱ μεγάλαι σποραὶ τῶν ἀγρῶν γίνονται συνήθως ἀρπακτὰ ἢ σκορπιστά. Ὁ σπορεὺς πληροὶ σπερμάτων θυλάκιον ὀλίγον βάθος ἔχον, καὶ φέρων αὐτὸ περὶ τὴν ὀσφὺν διατρέχει τὴν αὐλακα μὲ βῆματα μεμετρημένα, ἐκβάλλων μὲ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὰ ἐκ τοῦ θυλακίου σπέρματα καὶ ρίπτων αὐτὰ

πρὸς τὸ ἀριστερὸν μέρος. Κατάλληλος πρὸς τοῦτο καιρὸς εἶνε ὁ ἥσυχος, διὰ νὰ σκορπίζωνται ὁμαλῶς τὰ σπέρματα. Πρέπει δὲ νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ σπείρωμεν πολὺ πυκνὰ, εἰς ὁποιοῦδήποτε ἔδαφος. Τὰ φυτὰ ἄλλως δὲν ἤθελον εὖρει ἀρκετὸν διάστημα, διὰ ν' ἀναπτυχθῶσιν ἐλευθέρως, καὶ δὲν ἤθελον δυνηθῆ ν' ἀρυσθῶσιν ἐκ τοῦ κόλπου τῆς γῆς τὴν ἀναγκαίαν τροφήν. Πυκνότερον σπείρουσιν εἰς τὰς ἀδυνατοὺς γαίας παρὰ εἰς τὰς δυνατάς· διότι αὗται διατηροῦσι κάλιον τὰ σπέρματα.

Τὸ βοτάνισμα (ξεχορτάρισμα) εἶνε ἐργασία συνισταμένη εἰς τὸ ν' ἀποσπῶμεν ἢ μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ μικρὸν ἐργαλεῖον τὸ καλούμενον σκαλις ἢ ῥιον, τὰ ἐπιβλαβῆ χόρτα. Ταῦτα τὰ χόρτα, ἢ αἶρα, ἢ λυχνίς, ὁ μῆκων καὶ αἱ δανάκανθοι εἶνε αὐτοφυῆ, ἀξάνουσι γρηγορώτερον παρὰ τὰ ἄλλα σιτηρά, συμπνίγουσιν αὐτὰ καὶ ἀφαιροῦσι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ χυμοῦ, τὸν ὅποτον ἀπορῶφοῦσιν ἐκ τῆς γῆς. Τοῦ βοτανίσματος σκοπὸς εἶνε ὄχι μόνον νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ἀέρος εἰς τὸν καυλὸν καὶ τὰ φύλλα τῶν ἡμέρων φυτῶν καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τὰς ρίζας τῶν χυμὸν θρεπτικὸν ἄφθονον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ὠρίμανσιν τῶν σπερμάτων τῶν ἐπιβλαβῶν χόρτων, ἅτινα ἀναμεμιγμένα μὲ τὰ σιτηρά, ἤθελον ἐλαττώσει τὴν ἀξίαν των.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΕΝ Τῆ ΑΦΡΙΚῆ.

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κατέκτα τὸν κόσμον, ἔφθασεν εἰς χώραν τινὰ τῆς Ἀφρικῆς λίαν ἀπομεμαχρυσμένην. πλουσιωτάτην δὲ εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἄργυρον. Οἱ κάτοικοι

της πρωτευούσης ἐξήλθον εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ φέροντες κάνιστρα πλήρη ὀπωρῶν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατεσκευασμένων. « Τρώγουσι τοὺς καρποὺς τούτους εἰς τὴν χώραν σας; ἠρώτησεν ὀργίλως ὁ Ἀλέξανδρος; δὲν ἦλθον ἐδῶ διὰ νὰ θαυμάσω τὰ πλούτη σας, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθω τὰ ἤθη σας ». Τότε ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀγορὰν, ἔνθα ὁ ἡγεμῶν-
της χώρας ἐπὶ πολυτίμου θρόνου καθήμενος διένεμε τὴν δικαιοσύνην. Πρὸ αὐτοῦ ἴσαντο δύο χωρικοί· ἔλεγε δὲ ὁ εἷς πρὸς τὸν βασιλέα. « Ἠγόρασα, ὦ βασιλεῦ, παρὰ τοῦ γείτονός μου τοῦτον τὸν ἀγρὸν· ἐνῶ δὲ ἐκαλλιέργουν αὐτὸν, εὔρον θησαυρὸν. Ὁ θησαυρὸς οὗτος ἀνήκει θεβαίως εἰς τὸν πωλητὴν, διότι ἐγὼ ἠγόρασα ἀγρὸν καὶ ὄχι θησαυρὸν ». Ὁ ὄχι, ἀπήντησε μετὰ ζωνρότητος ὁ ἄλλος· « ἐπώλησα τὸν ἀγρὸν μὲ πᾶν ὅ,τι ἐμπεριείχετο ἐν αὐτῷ, ὁ θησαυρὸς ἄρα ἀνήκει εἰς τὸν ἀγοραστήν ». Μετὰ τινὰς στιγμὰς σκέψεως ὁ βασιλεὺς ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ἕνα λέγει. « Ἐχεις υἷόν, ὦ φίλε χωρικέ;— Ἐχω, ἀπήντησεν ἐκεῖνος.— Καὶ σὺ θυγατέρα; ἠρώτησε τὸν ἄλλον.— Μάλιστα ἀπεκρίθη καὶ οὗτος.— Εἶνε εἰς ἀρμονίαν τὰ τέχνα σας; ἠρώτησεν ἀμφοτέρους.— Ἀγαπῶνται πολὺ, εἰ καὶ μικρὰ τὴν ἡλικίαν, ἀπήντησαν ἐκεῖνοι.— Τότε διατηρήσατε τὸν θησαυρὸν, καὶ ὅταν ἔλθωσιν εἰς ἡλικίαν γάμου, συζεύξατε αὐτὰ δίδοντες ὡς προῖκα τὸν εὐρεθέντα θησαυρὸν ».

Ἐπὶ τῇ ἀφελεί ταύτῃ ἀποφάσει ὁ Ἀλέξανδρος ἵστατο ἔκθαμβος. « Πῶς ἐκπλήττεσαι, ἠρώτησεν αὐτὸν μετὰ χάριτος ὁ Ἀφρικανὸς ἡγεμῶν, μήπως ἐδίκασα κακῶς; »— Ὁχι, ἀπήντησεν ὁ κατακτητὴς, ἀλλ' εἰς τὴν χώραν μας ἄλλως ἠθέλομεν δικάσῃ.— Πῶς; ἠρώτησεν ὁ πρῶτος. « Ἡθέλομεν φυλακίσῃ καὶ ἀνακρίνῃ τοὺς χωρικοὺς, ἵνα πληροφορηθῶμεν καλῶς περὶ τοῦ εὐρεθέντος ποσοῦ, τὸν δὲ θησαυρὸν ἠθέλομεν παραλάβῃ καὶ ρίψῃ εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον. »— Ἀνατέλλει λοιπὸν ὁ ἥλιος εἰς τὴν χώραν σας προσέθηκεν ὁ βάρβαρος ἡγεμῶν ἐνόμων τὰς χειρὰς του, ἐκφράζων τὴν

ἔκπληξιν του, καὶ βρέχει ὁ οὐρανὸς εἰς αὐτήν;—Βεβαίωτα-
 τὰ ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος.—Ἐξάπαντος λοιπὸν τοῦτο
 θὰ γίνηται διὰ τὰ ἄθωα καὶ ἄκικα ζῶα, ἅτινα ζῶσιν εἰς τὴν
 χώραν· διότι διὰ τοιοῦτους ἀνθρώπους δὲν πρέπει οὔτε σα-
 γῶν βροχῆς νὰ πίπτῃ, οὔτε ἀκτὶς ἡλίου νὰ λάμπῃ.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Ἐπὶ ἐνὸς Βυζαντινοῦ ἡγήτορος δοχεῖον
 Ῥωμαϊκῶν ἡμῶν θεσμῶν καὶ συλλογῶν παντοίων
 Ἦδη δὲ εἰς τὰ ἔσχατα πεντὸς μηνὸς γεννῶμαι
 καὶ ὑπὸ χειρῶν φιλομαθῶν πολλῶν ἀναδιφῶμαι.
 Οἱ δὲ ἀναδιφῶντές με εὐκόλως ἀποκτῶσιν
 ὠφέλιμον καὶ παντερπῆ πολλῶν πραγμάτων γνῶσιν.
 Ἐὰν δὲ, φίλοι, πέπωται χρόνον πολὺν νὰ ζήσω,
 ὦ! τότε περισσότερον μέλλω νὰ ὠφελήσω.

ΓΡΙΦΟΣ.

ΛΥΣΙΣ

Τοῦ ἐν τῷ Ζ'. τεύχει αἰνίγματος «Ἐνισυτός».

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης